

„Ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturu, Argentina Vabariigi, Brasiilia Liitvabariigi, Paraguay Vabariigi ja Uruguay Idavabariigi vahelise partnerluslepingu ratifitseerimise seaduse“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

1.1 Sisukokkuvõte

Eelnõu kohaselt ratifitseerib Riigikogu Euroopa Liidu (edaspidi EL) ja selle liikmesriikide nimel Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturu, Argentina Vabariigi, Brasiilia Liitvabariigi, Paraguay Vabariigi ja Uruguay Idavabariigi (edaspidi *Mercosur*) (edaspidi ühiselt *lepinguosalised*) sõlmitava partnerluslepingu (*Partnership Agreement* – edaspidi *partnerlusleping*).

13. septembril 1999. a andis ELi Nõukogu (edaspidi *nõukogu*) Euroopa Komisjonile (edaspidi *komisjon*) loa alustada läbirääkimisi Mercosuriga partnerluslepingu sõlmimiseks ja võttis vastu läbirääkimisjuhised. Läbirääkimiste protsess kestis üle 25 aasta. Kaubandusküsimustes peetud läbirääkimised jõudsid poliitilisel tasandil lõpule 2019. aasta juunis ning poliitikat ja koostööd käsitlevad läbirääkimised jõudsid lõpule 2020. a juunis. 2023. a ja 2024. a pidasid lepinguosalised läbirääkimisi täiendavate elementide, täpsemalt kaubanduse ja kestliku arengu peatüki lisa üle, käsitledes muu hulgas tugevdatud kohustusi seoses raadamisega ja sätteid, millega antakse Mercosurile rohkem paindlikkust teatavate tööstuspoliitikaga seotud kohustuste täitmisel (nt riigihangete puhul). Läbirääkimiste tulemusena koostati kaks lepingut: partnerlusleping ja „Ühelt poolt Euroopa Liidu ning teiselt poolt Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturu, Argentina Vabariigi, Brasiilia Liitvabariigi, Paraguay Vabariigi ja Uruguay Idavabariigi vaheline kaubanduse vaheleping“ (edaspidi *kaubanduse vaheleping*). Partnerluslepingu läbirääkimised jõudsid lõpule 6. detsembril 2024. a Montevideos, Uruguays. Seejärel saadeti partnerluslepingu tekst õiguslikule korrigeerimisele ning tõlkimisele. 3. septembril 2025. a avaldas komisjon partnerluslepingu allkirjastamise ja ajutise kohaldamise otsuse¹ eelnõu, kaubanduse vahelepingu allkirjastamise otsuse² eelnõu ning mõlema lepingu sõlmimise otsuste³ eelnõud EL Teatajas.

ELi ja liikmesriikide jagatud pädevuses olev partnerlusleping hõlmab lisaks kaubanduse ja investeeringute liberaliseerimisele ka sätteid poliitilise koostöö kohta erinevates valdkondades. ELi ainupädevuses oleva kaubanduse vahelepinguga luuakse sidus, terviklik, ajakohane ja õiguslikult siduv ELi ja Mercosuri kaubandus- ja investeerimissuhete raamistik. Kahe eraldiseisva lepingu sõlmimine lepiti kokku läbirääkimiste tulemusena, et kiirendada ELi ainupädevusse jäävate kaubanduse ja investeerimise liberaliseerimissätete jõustumist. Kaubanduse vaheleping hakkab

¹ COM/2025/356 final; leitav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52025PC0356&qid=1758008731046>.

² COM/2025/338 final; leitav <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=CELEX%3A52025PC0338&qid=1761579330519#>.

³ COM/2025/357 final; leitav: EUR-Lex - 52025PC0357 - ET - EUR-Lex ja COM/2025/339 final; leitav: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/HTML/?uri=CELEX:52025PC0339>

esialgu kehtima eraldi, kuid see asendatakse hiljem partnerluslepinguga, kui kõik lepinguosalisel on partnerluslepingu jõustamiseks vajaliku riigisisese menetluse lõpule viinud. Märtsi 2026. a alguses andis Euroopa Komisjon teada, et kavatab kaubanduse vahelepingu kohaldamisega edasi minna.

Partnerlusleping loob maailma suurima vabakaubanduspiirkonna enam kui 720 miljoni elanikuga turul, pakkudes EL ettevõtjatele esimese turuletulija eelise ning soodustades nii tööstus- kui põllumajandustoodete ekspordi kasvu, tariifide järkjärgulist kadumist ja seadusliku raamistiku paranemist turulepääsuks piirkonnas, kus varem esines kõrgeid tollimakse ning muid kaubandustõkkeid. Partnerlusleping tugevdab ELi ja seetõttu ka Eesti positsiooni ülemaailmses konkurentsivõimelises, mitmekesiselises tarneahelal, tihendab poliitilisi ning majanduslikke sidemeid sarnaselt meelestatud ja usaldusväärsete partnerite vahel, tuginedes ühistele universaalsetele väärtustele, nagu demokraatia ja inimõigused. Tegemist on tänapäevase lepinguga, mis seisab avatud ja reeglitel põhineva kaubanduse eest, astub vastu proteksionismile ja edendab kestlikku arengut. Tihedama koostöö kaudu avab see suure vastastikuse kasu võimalusi. Sellest saab tähtis samm teineteist valinud partnerite vaheliste sidemete tihendamise suunas, mis võimaldab tugevdada EL rolli mitte ainult Mercosuri riikides, vaid Lõuna-Ameerikas tervikuna.

ELi põllumajandussektorit ja teatavaid tundlikke põllumajandustooteid, mis võivad olla avatud impordist tulenevale konkurentsile, kaitseb Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrus, millega rakendatakse partnerluslepingu ja kaubanduse vahelepingu kahepoolset kaitseklauslit põllumajandustoodete puhul (edaspidi *määrus*). Määrusega võetakse ELi õigusesse üle partnerluslepingus ja kaubanduse vahelepingus sisalduvad põllumajandustoodete kaitsetsätted ning kehtestatakse tugev kahepoolne kaitsemehhanism, mis võimaldab ELil või Mercosuril reageerida turumoonutustele, kohaldades ajutisi meetmeid impordi ootamatu kasvu korral, mis ohustab omamaist tootmist. Ebatõenäolisel juhul, kui partnerluslepinguga seoses peaks tekkima märkimisväärne turuhäire, on komisjon valmis põllumajandustootjaid kiiresti ja jõuliselt abistama. See on esimene kord, kui mõnda ELi kaubanduslepingusse on selline klausel lisatud. Varem ei ole seda olnud isegi kvoodialuste toodete suhtes. Enne kui määruse saab EL Teatajas avaldada, peavad mõlemad institutsioonid selle kinnitama ja vastu võtma. Määrust kohaldatakse kaubanduse vahelepingu suhtes alates selle jõustumisest ning seda kohaldatakse ka pärast partnerluslepingu jõustumist.

13. novembril 2025. a otsustas Vabariigi Valitsus toetada nõukogu otsust, millega kiideti heaks partnerluslepingu ning kaubanduse vahelepingu allkirjastamine. Seega on partnerlusleping EL asjana valitsuses korra juba heakskiidu saanud selles osas, mis puudutab ELi ainupädevust. EL nimel toimus lepingute allkirjastamine 17. jaanuaril 2026. a Asunciónis, Paraguays. Partnerlusleping jõustub ELi ja Mercosuri vahel selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kuupäevale, mil kõik lepinguosalisel on teineteisele kirjalikult teatanud vajalike sisemenetluste lõpetamisest (nt ratifitseerimine, heakskiitmine). Vastav teade saadetakse Euroopa Liidu Nõukogu peasekretärile ja Paraguay Vabariigi valitsusele kui lepingu hoiulevõtjale. 2026. a mai seisuga on kõik Mercosuri riigid (Argentiina, Uruguay, Brasiilia ja Paraguay) ratifitseerinud vahelepingu, mistõttu kohaldatakse vahelepingut ajutiselt alates 01. mai 2026. a. Kaubanduse vaheleping kaotab kehtivuse ja asendatakse partnerluslepinguga, kui EL, selle liikmesriigid, Mercosur ja lepingule alla kirjutanud Mercosuri riigid (edaspidi *lepinguosalisel*) on viimati nimetatud lepingu jõustumiseks vajaliku riigisisese menetluse

lõpule viinud ja see on jõustunud. Lepinguosaliste riigisiseste menetluste erinevusi silmas pidades, tuleb aga arvestada, et partnerluslepingu jõustumine võib võtta mitmeid aastaid.

1.2 Eelnõu ettevalmistaja

Seletuskirja on koostanud Välisministeeriumi NATO ja atlandiüleste suhete osakonna lauauülem Kerli Tiik (kerli.tiik@mfa.ee) ja Välisministeeriumi väliskaubanduspoliitika ja rahvusvaheliste majandusorganisatsioonide osakonna lauauülem Kristi Kraavi-Käerdi (kristi.kraavi-kaerdi@mfa.ee). Seletuskirja on läbi vaadanud ja ratifitseerimise seaduse eelnõu on koostanud Välisministeeriumi juriidilise osakonna rahvusvahelise õiguse büroo jurist Päivi Margna (paivi.margna@mfa.ee).

Lepingu ja selle lisade eestikeelse teksti on koostanud ja keeleliselt toimetanud nõukogu sekretariaat ning tekstid avaldatakse EL Teatajas.

1.3 Märkused

Eelnõu on seotud nõukogu otsustega⁴ (vt ka seletuskirja p 1.1), millega kiidetakse heaks ELi ja selle liikmesriikide nimel partnerluslepingu sõlmimine, partnerluslepingu allkirjastamine ja selle kohaldamine.

Lepingu rakendamiseks ei ole vaja muuta Eesti õigusakte.

Vabariigi Valitsus kiitis partnerluslepingu eelnõu heaks 19. märtsil 2026. a. Partnerluslepingule kirjutati Eesti nimel alla 25. märtsil 2026. a.

Partnerlusleping tuleb Riigikogus ratifitseerida välissuhtlemisseaduse (edaspidi *VäSS*) § 20 p 7 alusel, mille kohaselt välisleping ratifitseeritakse Riigikogus, kui ratifitseerimise vajadus tuleneb üldise seadusereservatsiooni põhimõttest. Põhiseaduses kajastub seadusereservatsiooni ehk olulisuse põhimõtte § 3 lõikes 1. Selle põhimõtte kohaselt peab kõik riigielus olulised küsimused otsustama Riigikogu. Olulisuse põhimõtte kohaselt ei saa seda, mida põhiseaduse järgi on kohustatud tegema seadusandja, edasi delegeerida täitevvõimule ega ühelegi teisele isikule või organile.

Partnerlusleping reguleerib muuhulgas füüsiliste isikute riiki sisenemise ja ajutise viibimise tingimusi teenuste osutamise eesmärgil (artiklid 18.6–18.10), mis on Eestis reguleeritud seaduse tasandil, eelkõige välismaalaste seadusega, ning kuuluvad seetõttu seadusereservatsiooni alla. Lisaks näeb partnerlusleping ette institutsioonilise raamistiku loomise, sealhulgas partnerlusnõukogu, ühiskomiteede ja allkomiteede moodustamise, millel on õigus võtta vastu partnerluslepingu rakendamise seotud otsuseid ja soovitusi. Selline institutsiooniline raamistik võib mõjutada Eesti õigusi ja kohustusi rahvusvahelisel tasandil ning piirata riigi edasist otsustusvabadust partnerluslepinguga reguleeritud valdkondades, mistõttu kuulub ka see küsimus põhiseadusest tuleneva olulisuse põhimõtte kohaldamisalasse.

⁴ COM/2025/356 final, 3.9.2025 ja COM(2025) 357 final, 3.9.2025

Eeltoodust tulenevalt reguleerib partnerlusleping küsimusi, mis põhiseaduse kohaselt kuuluvad seadusandja pädevusse. Seetõttu ei ole võimalik partnerluslepingut heaks kiita üksnes täitevvõimu otsusega ning partnerlusleping tuleb VÄSS § 20 punkti 7 alusel ratifitseerida Riigikogu poolt.

2. Seaduse eesmärk

Ratifitseerimise seaduse eesmärk on ratifitseerida partnerlusleping ja sätestada seaduse jõustumise aeg.

3. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Seaduse eelnõu koosneb kahest paragrahvist. § 1 kohaselt ratifitseeritakse ühelt poolt Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning teiselt poolt Lõuna-Ameerika lõunaosa ühisturu, Argentina Vabariigi, Brasiilia Liitvabariigi, Paraguay Vabariigi ja Uruguay Idavabariigi vaheline partnerlusleping. § 2 kohaselt jõustub seadus Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval.

Partnerlusleping koosneb neljast osast ja 30 peatükist.

Preambul kirjeldab ELi ja liikmesriikide kavatsust tugevdada oma pikaajalistel, ajaloolistel, kultuurilistel, poliitilistel ja majanduslikel sidemetel põhinevat strateegilist partnerlust Mercosur riikidega. Partnerluslepingu keskmes on pühendumus demokraatialle, õigusriigile, inimõigustele, Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni (edaspidi *ÜRO*) põhikirjale ja rahvusvahelisele õigusele.

Lepinguosalised soovivad edendada rahu, julgeolekut, mitmepoolset kaubandussüsteemi ja õiglasemat rahvusvahelist korda, toetades tuumadesarmeerimist ning kestlikku arengut kooskõlas kestliku arengu tegevuskava 2030 „Muudame oma maailma“, mille ÜRO Peaassamblee võttis vastu 25. septembril 2015. a (edaspidi *kestliku arengu tegevuskava 2030*), ja ÜRO kliimamuutuste raamkonventsiooni alusel 12. detsembril 2015. a Pariisis sõlmitud Pariisi kokkuleppega (edaspidi *Pariisi kliimakokkulepe*) Oluliseks peetakse majandus- ja kaubandussuhete liberaliseerimist Maailma Kaubandusorganisatsiooni (edaspidi *WTO*) reeglite alusel, kuid nii, et sellega kaasneks sotsiaalne areng, ebavõrdsuse vähendamine ja keskkonnakaitse.

Rõhutatakse vastutustundlikku ettevõtlust, ettevõtjate – eriti väikese ja keskmise suurusega ettevõtjate (edaspidi *VKE*) – konkurentsivõime suurendamist ning investeerimiskeskonna prognoositavuse tõstmist. Samuti tunnustatakse piirkondliku integratsiooni, rände, kodanikuühiskonna kaasamise ja poliitilise dialoogi tähtsust.

Lepinguosalised kinnitavad oma õigust kujundada riigisisest poliitikat (nt rahvatervise, keskkonna ja kultuuri valdkonnas), kasutada loodusvarasid kestlikult ning ja vajadust vähendada olemasolevaid erinevusi, pöörates erilist tähelepanu Paraguay kui sisemaariigi vajadustele ja raskustele. Üldine eesmärk on sügavam, laiapõhjaline ja kestlik partnerlus poliitika, kaubanduse, investeringute ja koostöö vallas.

I osa sätestab partnerluslepingu üldised põhimõtted, eesmärgid ja institutsioonilise struktuuri, mille kaudu EL ja Mercosur koostööd teevad. See koosneb kolmest peatükist (artiklid 1.1–3.3).

1. peatükk määratleb partnerluslepingu põhialused ja eesmärgid, millele kogu partnerlus tugineb. Peatükk koosneb neljast artiklist (artiklid 1.1–1.4).

Artikkel 1.1 kirjutab lahti partnerluslepingus sisalduvate oluliste üldmõistete lühendatud vormid: 1995. a piirkondade vaheline koostöö raamleping, kaubanduse vaheleping, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad, kolmas riik, 10. detsembril 1982 Montego Bays sõlmitud ÜRO mereõiguse konventsioon (edaspidi *ÜRO mereõiguse konventsioon*), Maailma Kaubandusorganisatsioon.

Artikkel 1.2 sätestab, et partnerluslepingu aluseks on demokraatia, inimõiguste, õigusriigi ja hea valitsemistava põhimõtted. Lepinguosalised kinnitavad oma pühendumust ÜRO põhikirja väärtustele ning rõhutavad kestlikku arengut, sotsiaalset õiglust ja korrupsioonivastast tegevust.

Artikkel 1.3 selgitab, et partnerlusleping loob ELi ja Mercosuri vahel partnerluse, mis põhineb vastastikusel austusel ja ühishuvidel, hõlmates poliitikat, koostööd, kaubandust ja muid kokkulepituid valdkondi.

Artikkel 1.4 määrab partnerluslepingu põhieesmärgid: institutsioonilise raamistiku loomine, poliitilise dialoogi tugevdamine, koostöö laiendamine ja majandussuhete mitmekesistamine. Need eesmärgid toetavad majanduskasvu, elukvaliteedi parandamist ja paremat lõimumist maailmamajandusse.

2. peatükk loob ELi ja Mercosuri koostöö institutsioonid, mis juhivad ja jälgivad partnerluslepingu rakendamist. Peatükk koosneb kaheksast artiklist (artiklid 2.1-2.8).

Artikkel 2.1 sätestab kõrgeima koostööfoorumina ELi ja Mercosuri tippkohtumise, mis toimub vastastikusel kokkuleppel. Seal hinnatakse partnerluslepingu rakendamist ja seatakse tulevased eesmärgid.

Artikkel 2.2 näeb ette, et ühisnõukogu moodustatakse ministrite tasandil ning see juhib partnerluslepingu rakendamist, teeb otsuseid ja annab soovitusi. Selle otsused on siduvad ning võivad käsitleda nii kaubandus- kui ka koostööküsimusi.

Artikkel 2.3 sätestab ühiskomitee moodustamise, mis abistab ühisnõukogu ja tegeleb partnerluslepingu igapäevase rakendamisega. Ühiskomitee võib võtta siduvaid otsuseid vastu ühisnõukogu volitusel ning valmistab ette tippkohtumisi ja kohtumisi.

Artikkel 2.4 annab ühiskomiteele õiguse luua allkomiteesid ja teisi tööorganeid konkreetsete teemade käsitlemiseks, näiteks rahvusvahelise koostöö ja arengu valdkonnas. Need alluvad ühiskomiteele ja esitavad talle aruandeid.

Artikkel 2.5 sätestab parlamentaarse ühiskomitee moodustamise, mis ühendab Euroopa Parlamendi ja Mercosuri riikide parlamentide liikmed. See edendab poliitilist dialoogi ja võib anda ühisnõukogule soovitusi.

Artikkel 2.6 näeb ette, et lepinguosalistes loovad partnerluslepingu rakendamise hõlbustamiseks mehhanismi kodanikuühiskonnaga konsulteerimiseks. Samuti edendatakse ELi ja Mercosuri majandus- ja sotsiaalfoorumite vahelist koostööd.

Artikkel 2.7 sätestab, et EL ja Mercosur moodustavad kummagi lepinguosalise sisenõuanderühma, kuhu kuuluvad töandjate, ametiühingute ja kodanikuühiskonna esindajad. Lepinguosalistes võtavad endale kohustuse edendada sisenõuanderühmaga dialoogi ning arvestada selle seisukohti käesoleva lepingu rakendamise kohta.

Artikkel 2.8 näeb ette kodanikuühiskonna foorumi korraldamise hõlbustamise kohustuse eesmärgiga pidada avalikku dialoogi partnerluslepingu rakendamise teemadel. Foorum on avatud laiale osalejate ringile ning seal võivad osaleda ka partnerluslepingu rakendamist juhtivad ametnikud.

3. peatükk sätestab partnerluslepingu üldised rakendamise ja õiguslikud tingimused. Peatükk koosneb kolmest artiklist (artiklid 3.1–3.3).

Artikkel 3.1 tagab, et ükski partnerluslepingu säte ei kohusta lepinguosalisi avaldama tundlikku teavet ega takista neid võtma meetmeid oma julgeolekuhuvide kaitseks või ÜRO rahu- ja julgeolekukohustuste täitmiseks.

Artikkel 3.2 selgitab, et partnerlusleping asendab 1995. aasta piirkondadevahelise koostöö raamlepingu ja kaubanduse vahelepingu. Seniste kokkulepete otsused ja üleminekuperioodid jäävad kehtima, kuni need aeguvad või lõppevad loomulikult viisil. Samuti sätestab artikkel, et käesoleva lepingu raames on lubatud sõlmida täiendavaid erilepinguid.

Artikkel 3.3 näeb ette, et partnerluslepingut kohaldatakse EL ja Mercosuri riikide territooriumil, samuti nende õhuruumis ja territoriaalmeres vastavalt ÜRO mereõiguse konventsioonile. Erisätted laienevad ka ELi tolliterritooriumile, kus kohaldatakse EL tolliseadustikku.

II osa sõnastab poliitilise dialoogi ja koostöö põhimõtted. See koosneb viiest peatükist (artiklid 4.1 – 8.19). EL ja Mercosur kohustuvad süvendama dialoogi ja koostööd demokraatia põhimõtete, inimõiguste ja õigusrõigi ning rahvusvahelise rahu ja julgeoleku; õiguse, vabaduse ja turvalisuse; kestliku arengu ning sotsiaalse, majandusliku ja kultuurilise partnerluse valdkondades.

4. peatükk sätestab lepinguosalistes poliitilise dialoogi ja rahvusvahelise koostöö üldraamistiku, eesmärgiga tugevdada strateegilist partnerlust, edendada rahu, demokraatiat ja kestlikku arengut. Peatükk koosneb kolmest artiklist (artiklid 4.1–4.3), mis määratlevad dialoogi ja koostöö põhisuunad, eesmärgid ning ressursside kasutamise põhimõtted.

Artikkel 4.1 määratleb poliitilise dialoogi kui partnerluse keskse osa, mis hõlmab seisukohtade kooskõlastamist ja ühiste algatuste kavandamist. Dialoog on suunatud rahu, julgeoleku, demokraatia ja kestliku arengu edendamisele, sealhulgas koostööle soolise võrdõiguslikkuse, korrupsiooni ja terrorismivastase võitluse, desarmeerimise ning rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse tõkestamise vallas. Samuti toetab see piirkondlikku integratsiooni, mitmepoolsust ja koostööd interneti haldamisel ning rahvusvahelistes maksuküsimustes.

Artikkel 4.2 rõhutab rahvusvahelise koostöö tähtsust partnerluslepingu rakendamise hõlbustamisel ning lepinguosalistes lepivad kokku ühismeetmete ja projektide elluviimises. Koostöö hõlmab investeringute ja töökohtade soodustamist, suutlikkuse suurendamist, tehnoloogia ja oskusteabe edendamist, vaesuse vähendamist ja sotsiaalse kaasatuse tugevdamist. Samuti nähakse ette koostöö Euroopa Investeerimispanka ja teiste rahvusvaheliste finantsasutustega, et tagada rahastuse kättesaadavus.

Artikkel 4.3 käsitleb vahendite ja ressursside eraldamist partnerluslepingu eesmärkide saavutamiseks. Lepinguosalised kohustuvad panustama oma võimaluste piires rahalisi ja muid ressursse ning soodustama avaliku ja erasektori finantsasutuste koostööd. Samuti julgustatakse Euroopa Investeerimispanka ja muid asutusi jätkama tegevust Mercosuri riikides, toetades koostööprojekte vastavalt oma volitustele ja rahastamis põhimõtetele.

5. peatükk sätestab lepinguosalistes koostööraamistiku demokraatia, inimõiguste, õigusriikluse, rahu ja julgeoleku valdkonnas. Peatükk koosneb üheteistkümnest artiklist (artiklid 5.1–5.11), mis käsitlevad nii põhiõiguste kaitset kui ka rahvusvahelise julgeoleku, relvastuskontrolli, terrorismivastase võitluse ja küberjulgeoleku küsimusi.

Artikkel 5.1 sätestab koostöö inimõiguste edendamisel, demokraatlike institutsioonide tugevdamisel ja korrupsioonivastases tegevuses. See hõlmab ÜRO soovitude rakendamist, teadlikkuse tõstmist ning õigusriigi ja läbipaistvuse toetamist.

Artikkel 5.2 kohustab lepinguosalistes edendama soolist võrdõiguslikkust ja naiste võimestamist kui arengu ja julgeoleku eeltingimust. Koostöö keskendub naiste osaluse suurendamisele, soolise vägivalla ennetamisele ja ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni nr 1325 „Naised, rahu ja julgeolek” rakendamisele.

Artikkel 5.3 rõhutab 1. juulil 1968. a Londonis sõlmitud tuumarelva leviku tõkestamise lepingu ja rahvusvahelise relvastuskontrolli tähtsust. Lepinguosalised kohustuvad looma tõhusa ekspordikontrolli ning pidama korrapäraselt poliitilist dialoogi massihävitusrelvade leviku vältimiseks.

Artiklis 5.4 kinnitavad lepinguosalistes, et genotsiid, sõja- ja inimsusvastased kuriteod ei tohi jääda karistamata. Nad teevad koostööd Rahvusvahelise Kriminaalkohtu toetamisel ning 17. juulil 1998. a Roomas sõlmitud Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi rakendamisel.

Artikkel 5.5 käsitleb koostööd relvakaubanduse kontrollimiseks ja ebaseadusliku relvakaubanduse tõkestamiseks. Lepinguosalised toetavad 2. aprillil 2013. a New Yorgis vastu võetud relvakaubanduslepingu rakendamist ja riiklike kontrollisüsteemide relvade vahendamise üle.

Artiklis 5.6 kinnitavad lepinguosalistes pühendumust võitlusele terrorismi kõigis vormides, järgides rahvusvahelist õigust ja ÜRO resolutsioone. Koostöö hõlmab teabevahetust, koolitusi ja terrorismini viivate põhjuste vähendamist.

Artiklis 5.7 toetavad lepinguosalistes ÜRO juhitud rahuvalveoperatsioone ning alustavad dialoogi rahu ja julgeoleku edendamiseks. Koostöö hõlmab suutlikkuse suurendamist ja parimate tavade vahetamist.

Artikkel 5.8 rõhutab ÜRO katastroofiohu vähendamise ja reageerimise raamistikku. Lepinguosalised teevad koostööd humanitaarabi koordineerimisel ja vastupanuvõime tugevdamisel loodusõnnetuste ja kriiside korral.

Artiklis 5.9 kinnitavad lepinguosalised pühendumust ÜRO põhikirjale ja mitmepoolsusele. Nad panustavad rahvusvaheliste organisatsioonide tõhusus parandamisse ja loovad konsultatsioonimehhanisme ÜRO tasandil.

Artiklis 5.10 tunnistavad lepinguosalised küberturvalisuse ja info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (edaspidi *IKT*) koostöö tähtsust rahvusvahelise rahu ja julgeoleku tagamisel. Nad edendavad usaldust suurendavaid meetmeid ja vastutustundlikku riigikäitumist küberruumis.

Artikkel 5.11 käsitleb küberkuritegevuse kiiret levikut ja vajadust rahvusvahelise koostöö järele. Lepinguosalised teevad koostööd küberkuritegevuse ennetamisel, uurimisel ja digitaalkriminalistika arendamisel.

6. peatükk sätestab EL ja Mercosuri koostöö raamistikud rände, õiguslase koostöö, kuritegevuse ja korrupsiooni vastu võitlemise, isikuandmete ning konsulaarkaitse valdkonnas. Peatükk koosneb kuuest artiklist (artiklid 6.1–6.6), mis keskenduvad ühiskondliku turvalisuse ja inimõiguste kaitse tugevdamisele.

Artiklis 6.1 rõhutavad lepinguosalised koostööd rände juhtimisel, tuginedes jagatud vastutusele ja inimõiguste austamisele. Eesmärgiks on tegeleda rände algpõhjustega, soodustada seaduslikku liikumist ja ennetada ebaseaduslikku rännet. Tähtis on võitlus inimkaubanduse ja rändajate salakaubaveo vastu ning pagulaste kaitse vastavalt 28. juulil 1951. a Genfis sõlmitud ÜRO pagulasseisundi konventsioonile. Lepinguosalised kohustuvad võtma tagasi ebaseaduslikult teisel territooriumil viibivaid kodanikke ning tegema koostööd tagasivõtulepingute sõlmimisel. Samuti toetatakse koostööd pagulaste ümberasustamisel ja humanitaarkaitse pakkumisel.

Artikkel 6.2 näeb ette koostöö tugevdamise õigusemõistmise vallas. Tsiviilasjades keskendutakse rahvusvaheliste konventsioonide, eelkõige Haagi rahvusvahelise eraõiguse konverentsi konventsioonide ratifitseerimisele ja rakendamisele, mis hõlmavad õiguslase koostööd ja laste kaitset. Kriminaalasjades lepatakse kokku tihedamas koostöös vastastikuse õigusabi, väljaandmise ja vangide üleandmise alal, tuginedes ÜRO, nõukogu ja Ameerika Riikide Organisatsiooni standarditele.

Artikkel 6.3 näeb ette lepinguosaliste koostöö, et käsitleda ülemaailmset uimastiprobleemi tasakaalustatud ja integreeritud viisil. Eesmärgiks on vähendada nii pakkumist kui ka nõudlust, ennetada sõltuvust, kaitsta rahvatervist ja vältida keemiliste lähteainete kuritarvitamist. Koostöö põhineb ÜRO kolmes uimastikontrolli konventsioonis, mis on vastu võetud vastavalt 1961. a, 1971. a ja 1988. a, ning 19. aprillil 2016. a New Yorgis ÜRO Peaassamblee ülemaailmse narkoprobleemi eriistungil vastu võetud lõppdokumendis sisalduvatel põhimõtetel. Lepinguosalised toetavad ühiste poliitikate ja meetmete väljatöötamist rahvusvahelisel tasandil.

Artikkel 6.4 sätestab laiaulatusliku koostöö korrupsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastu, sealhulgas ennetuse, uurimise ja õiguslase abi valdkonnas. Lepinguosalised kohustuvad järgima ÜRO korrupsioonivastast ja organiseeritud kuritegevuse konventsiooni ning nende protokolle. Samuti

võetakse meetmeid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamiseks, järgides rahapesuvastase töökonna (edaspidi *FATF*) ja Ladina-Ameerika GAFILATI⁵ soovitusi. Lepinguosalised vahetavad teavet ja teevad koostööd kuritegelikust tegevusest saadud tulu jälitamisel, külmutamisel ja konfiskeerimisel.

Artiklis 6.5 tunnistavad lepinguosalised andmekaitse ja eraelu puutumatus kesksel rollil demokraatia, tarbijate usalduse ja digimajanduse toimimisel. Koostöö eesmärk on tugevdada andmekaitset ja tagada isikuandmete turvalisus, sealhulgas terrorismi ja rahvusvahelise kuritegevuse ennetamise kontekstis. Lepinguosalised võivad vahetada teadmisi, pakkuda tehnilist abi ja tugevdada suutlikkust vastavalt oma õigusraamistikule ja rahvusvahelistele kohustustele.

Artikkel 6.6 sätestab vastastikuse konsulaarkaitse põhimõtte. Kui mõne ELi või Mercosuri riigi kodanikul puudub oma riigi esindus teise lepinguosalise territooriumil, võivad teda abistada teise lepinguosalise esindatud liikmesriigid samadel tingimustel kui oma kodanikke. See tagab kodanikele konsulaarabi ja kaitse kättesaadavuse ka olukorras, kus nende kodakondsusriigil puudub kohapealne diplomaatiline esindus.

7. peatükk loob tugeva koostööraamistiku kestliku arengu saavutamiseks. See ühendab majandusliku, sotsiaalse ja keskkonnavalase mõõtme, rõhutades rohepööret, kliimanetraalsust, sotsiaalset kaasatust ning rahvusvahelist partnerlust. Peatükis määratletakse ühised eesmärgid ning koostöövaldkonnad, nagu kliima, energia, linnade areng, merekeskkond ja loodusvarad. See koosneb kümnest artiklist (7.1–7.10).

Artikkel 7.1 sätestab kestliku arengu üldised eesmärgid, lähtudes ÜRO kestliku arengu tegevuskavast 2030 ja 1992. aastal ÜRO keskkonna- ja arengukonverentsil vastu võetud Rio keskkonna- ja arengudeklaratsioonist. Lepinguosaliste eesmärk on edendada kaasavat majanduskasvu, vaesuse vähendamist ja keskkonnasäästlikke tootmisviise. Erilist tähelepanu pööratakse soolisele võrdsuslikkusele, kodanikuühiskonna kaasamisele ja mitmepoolsele koostööle.

Artikkel 7.2 kinnitab, et partnerlusleping ei mõjuta varasemaid (1995. a piirkondadevahelise koostöö raamlepingu alusel tehtavaid) ega käimasolevaid ja edaspidiseid kahepoolseid koostööprogramme, mis on välja töötatud kahepoolsete programmitöö vahendite alusel. Koostöö peab toimuma vastavalt lepinguosalise asjakohastele õigusraamistikele.

Artikkel 7.3 näeb ette, et lepinguosalised tagavad partnerluslepingu ja sellele lisatud koostööprotokollis sisalduvate koostööalgatuste rakendamiseks vajalikud tolli- ja maksuvabastused ning viisavõimalused.

Artikli 7.4 eesmärk on tugevdada riigihalduse võimekust, parandades poliitika kujundamist, haldusjuhtimist ja ametnike koolitust. Toetatakse oskusteabe jagamist ning haldusasutuste moderniseerimist, et partnerluslepingut tulemuslikumalt rakendada.

⁵ GAFILAT - *Grupo de Acción Financiera de Latinoamérica* e Ladina-Ameerika Finantsjärelevalve Töörühm on piirkondlik organisatsioon, mis töötab FATFi (*Financial Action Task Force*) juhiste alusel, mille eesmärk on rahapesu, terrorismi rahastamise ja massihävitusselvade leviku rahastamise vastane võitlus.

Artikkel 7.5 keskendub loodusvarade kaitsele ja kestlikule kasutamisele, ühendades majandus-, sotsiaalsed ja keskkonnanäesmärgid. Koostöö hõlmab teabevahetust, keskkonnatehnoloogiate edendamist, bioloogilise mitmekesisuse kaitset ja keskkonnahoidlike investeeringute toetamist. Rõhutatakse arengumaade vajadust tehnilise ja rahalise abi järele.

Artikkel 7.6 sätestab, et lepinguosaliste eesmärk on edendada kestlikku linnaarengu edendamist, rakendades mh ÜRO elamumajanduse ja kestliku linnaarengu konverentsil vastu võetud uut linnade tegevuskava tegevuskavale. Koostöö hõlmab linnade vastupanuvõime suurendamist, roheline taristu arendamist ja kogemuste vahetamist linnadevahelise koostöö kaudu. Oluline on energiatõhusus, taastuvenergia kasutamine ja sotsiaalne kaasatus.

Artikkel 7.7 on peatüki keskne artikkel ja kuulub partnerluslepingu oluliste sätete hulka. Lepinguosalistelt oodatakse täielikku pühendumust Pariisi kliimakokkuleppe rakendamisele. Koostöö hõlmab kasvuhooonegaaside heitkoguste vähendamist, kliimarahastuse suurendamist, tehnoloogiasiiret ja ühiseid meetmeid rohepöörde kiirendamiseks. Lisaks soodustatakse teaduskoostööd ja poliitilist dialoogi kliimapoliitika süvendamiseks.

Artikkel 7.8 käsitleb mere- ja ookeanikeskkonna kaitset ning kestlikku kasutamist, rõhutades ÜRO mereõiguse konventsiooni tähtsust. Lepinguosaliste eesmärk on saavutada kestliku arengu eesmärk nr 14 – ookeanide kaitse. Koostöö hõlmab kalanduse ja vesiviljeluse kestlikku arendamist, võitlust ebaseadusliku kalapüügi vastu ja mereprügi vähendamist.

Artikli 7.9 fookuses on turvalise, kestliku ja taskukohase energia kättesaadavus kõigile. Koostöö hõlmab taastuvenergia arendamist, tehnoloogiasiiret, energiatõhusust ja teaduskoostööd. Eesmärk on vähendada sõltuvust fossiilkütustest ja edendada õiglast energiapööret.

Artiklis 7.10 nähakse ette, et lepinguosaliste eesmärk on edendada läbipaistvaid ja konkurentsivõimelisi tooraineturge. Koostöö hõlmab turuandmete jagamist, teadus- ja innovatsiooniprojekte ning avamerekaevandamise ohutus- ja keskkonnastandardite tõhustamist. Eesmärk on tagada, et loodusvarade kasutus oleks majanduslikult ja keskkonna vaatest vastutustundlik.

8. peatükk käsitleb EL ja Mercosuri vahelise koostöö süvendamist sotsiaal-, majandus- ja kultuurivaldkonnas, et toetada kaasavat ja kestlikku arengut, suurendada ühtekuuluvust ja tugevdada inimestevahelisi sidemeid. Peatükk koosneb 19 artiklist.

Artiklis 8.1 kinnitavad lepinguosalisel õigust majanduslikule, sotsiaalsele ja kultuurilisele arengule ning kohustuvad tegema koostööd vaesuse, ebaõigluse ja ebavõrdsuse vähendamiseks. Majanduskoostöö eesmärk on laiendada kaubandussuhteid, tugevdada tootmissektorit, toetada VKE-sid ja piirkondlikku integratsiooni.

Artikkel 8.2 ütleb, et lepinguosaliste eesmärk on edendada vastutustundlikku ettevõtlust, tuginedes Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsiooni (edaspidi *OECD*) ja ÜRO rahvusvahelistele suunistele. Ettevõtteid julgustatakse oma tegevuses rakendama vabatahtlikke sotsiaalse vastutuse ja inimõiguste põhimõtteid.

Artikkel 8.3 rõhutab VKEde rolli töökohtade loomisel ja sotsiaalse ühtekuuluvuse suurendamisel. Koostöö hõlmab VKEde toetamist rahastamise, innovatsiooni, ekspordi ja digitaliseerimise kaudu ning ühiste tööstusprojektide ja teaduskoostöö arendamist.

Artikkel 8.4 sätestab, et lepinguosalistes teevad koostööd maksuvaldkonnas, et rakendada ülemaailmseid läbipaistvuse ja teabevahetuse standardeid ning maksubaasi kahanemise ja kasumi ümberpaigutamise vastaseid miinimumstandardeid.

Artikkel 8.5 seab lepinguosalistes eesmärgiks koordineerida makromajanduspoliitikat ja vahetada kogemusi majandustrendide, rahapoliitika ja eelarvedistsipliini küsimustes, sealhulgas seminaride ja konverentside kaudu.

Artikkel 8.6 ütleb, et lepinguosalistelt oodatakse tarbijakaitse kõrge taseme tagamist. Koostöö hõlmab teabevahetust, tarbijaorganisatsioonide arendamist ja tarbijatevahelist ühistegevust.

Artikli 8.7 eesmärk on tagada võrreldavad ja usaldusväärsed statistilised andmed Mercosuri ja EL vahel. Koostöö hõlmab ühiste standardite arendamist, koolituste korraldamist ja heade tavade alase teabe vahetamist.

Artikkel 8.8 seab lepinguosalistes koostöö eesmärgiks teaduse ja innovatsiooni kaudu toetada kestlikku arengut ja konkurentsivõimet. Edendatakse teadlaste ja üliõpilaste liikuvust, teadustaristu kasutamist ning ühisprojekte, pöörates tähelepanu intellektuaalomandi kaitsele.

Artikli 8.9 kohaselt oodatakse lepinguosaliselt konkurentsiasutuste koolitamist ja nende suutlikkuse suurendamist, et tagada tõhus konkurentsioigus ning võidelda monopolide ja turumoonutuste vastu.

Artikkel 8.10 ütleb, et koostöö keskendub digilõhe vähendamisele, e-kaubanduse, infoühiskonna ja digioskuste arendamisele. Edendatakse e-valitsuse lahendusi, interneti haldamise demokraatlikku mudelit ning sidusrühmade osalemist digipoliitika kujundamisel.

Artikkel 8.11 nimetab lepinguosalistes eesmärgina koostöö tegemise rahuotstarbelise kosmosetegevuse alal, keskendudes maa seirele, satelliitsidele ja kosmoseuuringutele, järgides rahvusvahelisi lepinguid ja standardeid.

Artikkel 8.12 seab omakorda koostöö eesmärgiks arendada tõhusat, ohutut ja keskkonnasäästlikku transpordisüsteemi. Rõhk on mitmeliigilisel transpordil, digitaliseerimisel, rohelisel liikuvusel ja rahvusvahelisel koostalitlusel.

Artikkel 8.13 keskendub kestliku turismi arendamisele, töökohtade loomisele ja kultuuripärandi kaitsele. Edendatakse turismiteenuste kvaliteeti, koolitusvõimalusi ja innovatsiooni.

Artikli 8.14 eesmärk on suurendada sotsiaalset ühtekuuluvust ja vähendada vaesust ning ebavõrdsust. Koostöö hõlmab haavatavate rühmade toetamist, soolise võrdõiguslikkuse ja noorteprogrammide arendamist ning elutingimuste parandamist.

Artikli 8.15 kohaselt oodatakse lepinguosalistelt inimväärse töö ja tööhõive edendamist vastavalt Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (edaspidi *ILO*) standarditele. Koostöö hõlmab töötingimuste, tööohutuse, sotsiaaldialoogi ja töösukste arendamist, eriti VKE-des ja haavatavates rühmades.

Artikkel 8.16 näeb ette, et koostöö toetaks kvaliteetset ja kaasavat haridust, elukestvat õpet ja akadeemilist liikuvust. Edendatakse teaduskoostööd, ülikoolide ja ettevõtete vahelisi sidemeid ning kultuuridevahelist mõistmist.

Artikli 8.17 eesmärk on toetada kultuurilist mitmekesisust, kultuuridevahelist dialoogi ja koostööd ÜRO Hariduse, Teaduse ja Kultuuri Organisatsioon (edaspidi *UNESCO*) raames. Julgustatakse teabevahetust ja partnerlust kultuuri- ning meediasektoris.

Artikkel 8.18 sätestab koostöö eesmärgiks tugevdada piirkondlikke integratsiooniprotsesse, vahetades kogemusi ja teadmisi. Fookuses on institutsioonide koostöö, regionaalarengu projektid ja kohaliku tasandi majandusarengu edendamine.

Artikli 8.19 järgi toetavad lepinguosalisel Mercosuri riikide teenusepakkujaid, et suurendada nende võimekust järgida ELi standardeid, parandada ekspordisuutlikkust ja edendada investeeringuid ning ühisettevõtteid.

III osaga luuakse sidus, terviklik, ajakohane ja õiguslikult siduv ELi-Mercosuri kaubandussuhete raamistik. Partnerlusleping soodustab kaubandust ja investeeringuid, aidates kaasa majandus- ja kaubandussuhete laiendamisele ja mitmekesistamisele. Partnerluslepingu abil püüab EL luua oma ettevõtjatele Mercosuri turul parimad võimalikud tingimused. Partnerlusleping läheb olemasolevatest WTO raames võetud kohustustest kaugemale paljudes valdkondades, näiteks kaubavahetuse, teenuste, riigihangete, mittetariifsete tõkete ning intellektuaalomandi õiguskaitse, sealhulgas geograafiliste tähiste valdkonnas. Kõigis neis valdkondades nõustusid Mercosuri riigid võtma WTO tingimustega võrreldes olulisi uusi kohustusi. Partnerlusleping sisaldab ka täiustatud sätteid kaubanduse ja kestliku arengu kohta, sealhulgas rangeid raadamisega seotud kohustusi. Osa koosneb 22 peatükist (artiklid 9.1-29.27).

9. peatükk sätestab EL ja Mercosuri vahelise vabakaubanduspiirkonna loomise aluspõhimõtted ning määratleb institutsioonilise raamistiku, mille kaudu partnerluslepingut rakendatakse ja jälgitakse. Peatükk sisaldab kümme artiklit (artiklid 9.1-9.10), mis käsitlevad nii WTO-ga seotud kohustusi, partnerluslepingu eesmärke, mõistete määratlemist kui ka komiteede ja koordinaatorite ülesandeid.

Artikkel 9.1 sätestab, et EL ja Mercosuri riigid loovad vabakaubanduspiirkonna kooskõlas WTO reeglitega, täpsemalt 1994. a üldise tolli- ja kaubanduskokkuleppe (edaspidi *GATT 1994*) XXIV artikliga ja teenuskaubanduse üldlepingu (edaspidi *GATS*) V artikliga. Samuti kinnitatakse, et kõik partnerluslepingu sätted peavad olema kooskõlas 15. aprillil 1994 sõlmitud Marrakechi lepingu, millega loodi Maailma Kaubandusorganisatsioon (edaspidi *WTO asutamisleping*), kohustustega ning ei tohi sundida lepinguosalisi WTO reeglite rikkumisele.

Artikkel 9.2 määratleb partnerluslepingu kaubandusosa strateegilised eesmärgid. Nende hulka kuuluvad prognoositava ja vastastikku kasuliku kaubandusraamistiku loomine, kestliku arengu majanduslik, sotsiaalne ja keskkonnamõõde, vaesuse vähendamine ja töökohtade loomine, tariifsete ja

mittetariifsete tõkete vähendamine, teenuskaubanduse liberaliseerimine, VKEde toetamine, kodanikuühiskonna kaasamine ning vaidluste lahendamise mehhanismide loomine.

Artikkel 9.3 annab definitsioonid partnerluslepingu rakendamiseks vajalikele mõistetele, nagu „tollimaks“, „päritolustaatusena kaup“, „juriidiline isik“, „HS-süsteem“ (harmoniseeritud süsteem kaupade klassifitseerimiseks) ja „sanitaar- või fütosanitaarmeede“. Need määratlused tagavad ühtse arusaama partnerluslepingu rakendamisel.

Artikkel 9.4 loetleb WTO lepingud, millele partnerlusleping viitab ja mille alusel kaubandussuhted toimivad. Nende hulka kuuluvad GATT 1994, GATS, TRIPS, SPS, TBT⁶ ja teised WTO asutamislepingu lisad, mis reguleerivad kaubanduse eri aspekte.

Artikkel 9.5 selgitab, et EL vastutab partnerluslepingu täitmise eest ühtse lepinguosalisena, samas kui Mercosuri riigid vastutavad individuaalselt, kui pole sätestatud teisiti.

Artikkel 9.6 käsitleb piirkondlikku integratsiooni, toetades kaupade ja teenuste liikumise hõlbustamist kahe piirkonna vahel. Näiteks EL lubab Mercosuri kaupu vabasse ringlusesse ja Mercosuri riigid rakendavad ELi kaupadele soodsaid tolliprotseduure. Samuti edendatakse tehniliste normide ja sertifitseerimismenetluste ühtlustamist.

Artikkel 9.7 kirjeldab kaubanduskoosseisus teguseva ühisnõukogu volitusi: partnerluslepingu rakendamise jälgimine, tõlgenduste andmine, otsuste tegemine ja lisade muutmine. Viidatakse mitmetele lisadele, nt lisa 10-A (tariifgraafikud), lisa 10-D-1 ja 10-D-3 (alkoholitooted), ning mitmed muud sektoripõhised ja tehnilised lisad.

Artikkel 9.8 sätestab ühiskomitee ülesanded: ühiskomitee koordineerib allkomiteede tööd, valmistab ette otsuseid, lahendab tõlgendusküsimusi ja hindab partnerluslepingu mõju kaubandusele, investeringutele ja tööhõivele. Samuti kaasatakse kodanikuühiskonna arvamused partnerluslepingu rakendamise hindamisel.

Artikkel 9.9 loetleb üheksa allkomiteed, mis tegelevad konkreetsete valdkondadega: kaubavahetus; toll, kaubanduse lihtsustamine ja päritolureeglid; veinitoodete ja kangete alkoholsete jookidega kauplemine; sanitaar- ja fütosanitaarküsimused; toidutarneahelaga seotud küsimustes peetavad dialoogid; teenuskaubandus ja ettevõtete asutamine; riigihanked; intellektuaalomandi õigused;

⁶ GATT 1994 – *General Agreement on Tariffs and Trade* e üldine tolli- ja kaubanduskokkulepe, mis reguleerib kaupade rahvusvahelist kaubandust, sealhulgas tollimakse, kaubandustõkkeid ja diskrimineerimise vältimist. GATT 1994 on WTO aluslepingute osa ja uuendatud versioon algsest 1947. aasta kokkuleppest.

GATS – *General Agreement on Trade in Services* e üldine teenustekaubanduse kokkulepe, mis reguleerib piiriülest teenuste osutamist, turulepääsu ja võrdset kohtlemist teenusepakkujatele.

TRIPS – *Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights* e kaubandusega seotud intellektuaalomandi õiguste kokkulepe, mis kehtestab miinimumstandardid autoriõiguste, patentide, kaubamärkide ja muude intellektuaalomandi vormide kaitseks.

SPS – *Agreement on the Application of Sanitary and Phytosanitary Measures* e sanitaar- ja fütosanitaarmetmete kokkulepe, mis reguleerib toiduohutuse, loomade ja taimede tervisega seotud kaubandustõkkeid, tagades, et need põhinevad teadusel ega ole meelevaldsed.

TBT – *Agreement on Technical Barriers to Trade* e tehniliste kaubandustõkete kokkulepe, mis käsitleb standardeid, määrusi ja testimisnõudeid, et need ei looks põhjendamatu takistusi rahvusvahelisele kaubandusele.

kaubandus ja kestlik areng. Allkomiteed kohtuvad regulaarselt ja toimivad foorumitena info vahetamiseks ning partnerluslepingu rakendamise jälgimiseks.

Artikkel 9.10 määrab kontaktisikud (koordinaatorid), kes vastutavad koosolekute ettevalmistamise, teabevahetuse ja otsuste järelmeetmete eest. Koordinaatorid tegutsevad kontaktpunktidenä lepinguosaliste vahel.

10. peatükk reguleerib EL ja Mercosuri vahelise kaubavahetuse liberaliseerimist, kehtestades raamistikud tollimaksude järkjärguliseks kaotamiseks, impordi ja ekspordi haldamiseks ning kaubandustöketate vähendamiseks. Peatükk sisaldab sätteid, mis tagavad võrdse kohtlemise, läbipaistvad litsentsimisprotseduurid, ekspordikonkurentsi piirangud ja koguseliste piirangute keelu. Samuti käsitletakse erisätteid parandatud kaupade reimpordi, alkoholitoodete kaubanduse, soodustuste kasutamise jälgimise ning sektoripõhiste allkomiteede loomise kohta. Peatüki rakendamine põhineb mitmel tehnilisel lisadel, sealhulgas lisa 10-A (tariifgraafikud), lisa 10-B (eksporditollide erandid), ja lisa 10-D (alkoholitoodete erisätted). Peatükk koosneb 16 artiklist (artiklid 10.1-10.16). 10. peatüki juurde kuuluvad ka neli olulist lisa.

Artikkel 10.1 sätestab, et lepinguosalisel loovad üleminekuperioodiks vabakaubanduspiirkonna, mis algab partnerluslepingu jõustumise kuupäeval. Peatüki sätted rakenduvad lepinguosaliste vahelisele kaubavahetusele, välja arvatud juhul, kui partnerluslepingus on sätestatud teisiti.

Artikkel 10.2 tagab, et lepinguosalisel kohtlevad teise lepinguosalise kaupu võrdselt vastavalt GATT 1994 III artiklile. See tähendab, et imporditud kaupu ei tohi diskrimineerida võrreldes kodumaistega, sealhulgas maksustamise ja regulatiivsete nõuete osas.

Artikkel 10.3 määratleb, et „päritolustaatusel kaup“ on kaup, mis vastab 11. peatükis sätestatud päritolureeglitele. Päritolustaatusel määramine on oluline, et kaup saaks partnerluslepingu alusel soodustollimaksu või muud soodustused.

Artikkel 10.4 sätestab, et lepinguosalisel vähendavad või kaotavad tollimaksu päritolustaatusel kaupadele vastavalt lisa 10-A tariifgraafikutele. Lisa 10-A sisaldab konkreetseid tariifiridu ja nende vähendamise ajakava. Erisätted kehtivad näiteks Paraguay kaupadele (viidatud lisa 10-A-1) ning sektoripõhised erandid on reguleeritud lisa 10-D osadega (nt alkoholitooted). Samuti on sätestatud, et uusi tollimaksu ei tohi kehtestada ega olemasolevaid suurendada, välja arvatud teatud erandjuhtudel.

Artikkel 10.5 reguleerib olukordi, kus kaup eksporditakse ajutiselt parandamiseks ja seejärel imporditakse tagasi. Sellistele kaupadele ei tohi kohaldada tollimaksu, kui parandamine ei muuda kauba olemust ega loo uut toodet. See hõlmab näiteks restaureerimist ja hooldust, kuid mitte tootmise lõpetamist või uuendamist.

Artikkel 10.6 sätestab, et kõik impordi ja ekspordiga seotud tasud peavad olema proportsionaalsed osutatud teenuse maksumusega ning ei tohi kujutada endast kaudset kaitset ega fiskaalset maksustamist. Samuti tuleb avalikustada kõik kehtestatud tasud ja lõivud.

Artikkel 10.7 nõuab, et impordi ja ekspordi litsentsimise protseduurid oleksid läbipaistvad, neutraalsed ja mittediskrimineerivad. Mitteautomaatseid litsentse tohib rakendada ainult juhul, kui

halduseesmärki ei ole võimalik saavutada muul viisil. See tagab, et litsentsid ei muutu kaubandustõkkeks.

Artikkel 10.8 keelab ekspordisubsiidiumid ja ekspordikrediidid põllumajandustoodetele, viidates WTO ekspordikonkurentsi käsitlevale ministrite otsusele⁷. Selle eesmärk on vältida turu moonutamist ja tagada aus konkurents rahvusvahelisel põllumajandusturul.

Artikkel 10.9 keelab lepinguosalistel kehtestada uusi eksporditollimakse ega suurendada olemasolevaid, välja arvatud juhul, kui need on loetletud lisa 10-B-s. Lisa 10-B sisaldab erandite nimekirja, kus eksporditollid on lubatud teatud kaupadele või sektoritele.

Artikkel 10.10 lubab riiklike kaubandusettevõteteid, kuid nende tegevus peab olema kooskõlas GATT XVII artikliga, mis nõuab ausat ja mittediskrimineerivat käitumist. Monopoolsete ettevõtete nimekiri, millele erisätted kehtivad, on toodud lisa 10-C-s.

Artikkel 10.11 keelab impordi ja ekspordi koguselised piirangud, välja arvatud WTO lubatud juhtudel, näiteks rahvatervise, julgeoleku või keskkonnakaitse eesmärgil. See tagab kaubanduse vaba liikumise ja takistuste vähendamise.

Artikli 10.12 kohaselt kohustuvad lepinguosalistes vahetama impordistatistikat ja jälgima soodustuste kasutamist 10 aasta jooksul. See aitab tuvastada võimalikke kuritarvitusi ja tagab, et soodustused rakenduvad õiguspäraselt.

Artikkel 10.13 lubab ajutiselt peatada sooduskohtlemise, kui esineb pettusi või reeglite rikkumisi. Meetmete rakendamisel viidatakse 11. peatükile (päritolureglid) ja lisa 12-A-le, mis sisaldab halduskoostöö mehhanisme ja teabevahetuse korda.

Artikkel 10.14 loob kaubavahetuse allkomitee, mille ülesanne on jälgida partnerluslepingu rakendamist kaubavahetuse osas, hinnata tariifinomenklatuuri muudatusi, analüüsida kvootide kasutust ja teha ettepanekuid turulepääsu parandamiseks.

Artikkel 10.15 käsitleb veinitoodete ja kange alkoholi kaubanduse eriküsimusi. Allkomitee tegeleb sektori eripäradega, sealhulgas kvaliteedistandardite, päritolunimetuste ja turulepääsu tingimustega. Viidatakse lisa 10-D-3-le, mis sisaldab sektori tehnilisi sätteid.

Artikkel 10.16 sätestab koostöömehhanismid ja kontaktpunktide määramise veini ja kange alkoholi kaubanduse valdkonnas. See hõlbustab teabevahetust, probleemide lahendamist ja partnerluslepingu rakendamist sektoripõhiselt. Viidatakse lisa 10-D-le, mis reguleerib alkoholitoodete kaubandust.

Lisa 10-A on üks olulisemaid partnerluslepingu lisasid, kuna see sisaldab konkreetseid tariifiridu ja ajakava, mille alusel lepinguosalistes vähendavad või kaotavad tollimakse päritolustaatusiga kaupadele. Lisa on jagatud kaheks suureks osaks – üks käsitleb ELi imporditollide vähendamist Mercosuri kaupadele ja teine Mercosuri imporditollide vähendamist ELi kaupadele. Iga toote või tooterühma kohta on määratud HS-kood (harmoneeritud süsteemi klassifikaator), baasmäär (algne

⁷ WTO ministrite 19. detsembri 2015. aasta otsus ekspordikonkurentsi kohta (WT/MIN(15)/45 – WT/L/980).

tollimaks) ja üleminekukategooria (nt A, B, C, D), mis näitab, mitme aasta jooksul tollimaks kaotatakse. Üleminekukategooriad: Näiteks: kategooria A – tollimaks kaotatakse kohe partnerluslepingu jõustumisel; kategooria B – tollimaks kaotatakse 4 aasta jooksul, kategooria C – tollimaks kaotatakse 10 aasta jooksul, kategooria E – tollimaks jääb kehtima, kuid sellele kehtivad erirežiimid või kvoodid. Eraldi liide **10-A-1** käsitleb Paraguayast pärit konkreetseid kaupu, millele EL kohaldab erisoodustust kaheks aastaks alates partnerluslepingu jõustumisest.

Lisa 10-B loetleb need kaubad ja tooterühmad, millele Mercosuri riigid võivad kehtestada või säilitada eksporditollimakse, kuigi üldreeglina on eksporditollid partnerluslepingu alusel keelatud. Lisa sisaldab konkreetseid tooteid (nt mineraalid, toorained, põllumajandustooted), mille ekspordimisel võib riik kehtestada tollimakse, et kaitsta oma siseturgu või strateegilisi ressursse. Lisa kohaselt võivad mõned tollid võivad olla ajutised (nt kriisiolukorras), teised on lubatud püsivalt, kuid piiratud määral. Lepinguosalised peavad teineteist teavitama, kui nad kavatsesid neid erandeid rakendada või muuta. See lisa on oluline, kuna võimaldab teatud strateegiliste või tundlike kaupade puhul säilitada riiklikku kontrolli ekspordi üle.

Lisa 10-C sisaldab nimekirja riiklikest kaubandusettevõtetest ja monopoolsetest struktuuridest, millele kehtivad erisätted. Lisas nimetatud ettevõtted võivad tegutseda turul eristaatuses, kuid peavad järgima GATT XVII artikli põhimõtteid, sealhulgas mittediskrimineerimise ja läbipaistvuse põhimõtet. Lisa aitab tagada, et riiklikud ettevõtted ei kuritarvita oma positsiooni rahvusvahelises kaubanduses.

Lisa 10-D käsitleb veini ja kange alkoholi kaubandust ning selle eesmärk on tagada, et alkoholitoodete kaubandus toimuks kvaliteedinõuete ja kultuurilise eripära austamise alusel, vältides tarbijate eksitamisest ja kaitstes geograafilisi tähiseid. Lisa 10-D sisaldab kolme liidet.

10-D-1 liide määratleb alkoholitoodete kategooriad, koostisnõuded, märgistamise reeglid ja muud tehnilised standardid. Näiteks, millised joogid kvalifitseeruvad „veiniks“ või „brändiks“ ning millised lisaained on lubatud.

10-D-2 liide reguleerib päritolunimetuste kaitset. See tähendab, et kõik lepinguosalised tunnustavad ja kaitsevad teineteise geograafilisi tähiseid (nt „Champagne“, „Port“, „Cognac“), vältides eksitavat märgistust.

10-D-3 liide sätestab koostöömehhanismid, sealhulgas kontaktpunktide määramise, tehnilise dialoogi ja vaidluste lahendamise protseduurid. See aitab lahendada sektori eriküsimusi ja soodustab vastastikust tunnustamist.

11. peatükk määratleb, millised kaubad kvalifitseeruvad partnerluslepingu alusel päritolustaatusega kaubaks ning seega saavad kasutada tollimaksude soodustusi. Peatükk sisaldab tehnilisi kriteeriume, menetlusi ja kontrollimehhanisme, et tagada aus ja läbipaistev kaubandus. See on partnerluslepingu rakendamise seisukohalt kriitiline, kuna määrab, millised kaubad saavad tegelikult partnerluslepingu alusel sooduskohtlemise osaliseks. Peatükk koosneb 34 artiklist, mille võib grupeerida neljaks. 11. peatüki juurde kuulub ka kuus lisa.

Esimese grupi moodustavad mõisteid, põhireegleid ja kvalifitseerimise aluseid puudutavad sätted (artiklid 11.1–11.9). Partnerluslepingu päritolureeglite aluspõhimõtte kohaselt kohaldatakse kaupadele

soodustariife ainult sel juhul, kui need vastavad selgelt määratud päritolunõuetele: toode peab olema kas täielikult saadud ühel lepinguosalise territooriumil, valminud seal päritolustaatusega materjalidest või juhul, kui on kasutatud välismaterjale, peab toode vastama konkreetsele tootmis- või muutmisreeglile. Kogu reeglistik tuleb rakendada katkestusteta ELis või Mercosuris, st ei tohi olla reeglite rikkumisi, kõrvalekaldeid ega mitmest riigist läbi käimist, mis moonutaks toodete päritolu. Päritolustaatust määrab tolli soodustariifi ja kogu kaubandusliku eelise alus on usaldusväärne, selge ja kontrollitav päritolukinnitus.

Teise reeglite grupi moodustavad materjalide ja kaupade päritolu, liikumise ja ladustamise tehnilised sätted (artiklid 11.10–11.15), sh arvestuslik/füüsiline eraldamine ladustamisel; komplektide päritolu; neutraalsed elemendid tootmisprotsessis; territoriaalsuspõhimõtte, veotingimused, näitused. Need sätted määravad, millal ja kuidas säilib või muutub toote päritolustaatus, eriti ladustamise, transiidi, näituse või ajutise ekspordi puhul.

Kolmanda reeglite grupi moodustavad päritoludokumente ja tõendeid puudutavad sätted (artiklid 11.16–11.23), sh päritolukinnituse koostamise, esitamise ja kehtivuse reeglid, tõendite tüübid, osasaadetiste ja erandite reguleerimine, dokumentide säilitamise järjekindlus. Kogu tolliga seotud administreerimine sooduspäritolu kohta, formaalne dokumendihaldus, väikesaadetiste ja eratarbimise erandid.

Neljanda grupi moodustavad kontrolli, koostööd, erirežiime ja lõppsätteid puudutavad reeglid (artiklid 11.24–11.34), sh tolliasutuste tegevuse koordineerimine, päritolukinnituste pisteline ja põhjendatud kontroll, konfidentsiaalsus, halduskaristused pettuste eest. Käsitletakse ka Ceuta/Melilla⁸ eristaatust, tariifikvootide dokumente, transiidikaupade reegleid, päritolureeglite allkomitee ülesandeid ja peatüki muutmise/selgitamise mehhanisme.

Lisa 11-A sisaldab üldisi päritolureegleid, mis määravad, millal kaup loetakse päritolustaatusega kaubaks. See hõlmab täielikult toodetud kaupu, piisavalt töödeldud kaupu ning kumuleerimise põhimõtteid. Lisa loob aluspõhimõtted, mille järgi kaup saab partnerluslepingu alusel soodustollimaksu õiguse, tagades ausa ja läbipaistva kaubanduse.

Lisa 11-B määratleb tootepõhised päritolureeglid HS-koodi alusel. Iga tooterühma kohta on täpsustatud, milline töötlemine või koostis on vajalik, et kaup kvalifitseeruks päritolustaatuseks – näiteks tariifiklassi muutus või minimaalne kohaliku panuse protsent. See lisa on kriitiline, et vältida soodustuste kuritarvitamist ja tagada reeglite täpne rakendamine.

Lisa 11-C reguleerib päritolutõendite vormistamist. Siin on sätestatud, kuidas esitatakse päritolusertifikaat või eksportija deklaratsioon, millised andmed peavad olema kaasas ning kes on volitatud neid dokumente väljastama. Lisa tagab ühtse ja kontrollitava dokumentatsioonisüsteemi, mis lihtsustab tollimenetlusi ja toetab VKEde osalemist kaubanduses.

⁸ Ceuta ja Melilla on Põhja-Aafrikas asuvad Hispaania koosseisu kuuluvad linnad, millel on eristaatus. Näiteks ei kuulu nad ELi tolliterritooriumi hulka, seetõttu on vajalik EL vabakaubanduslepingutes näha ette ka neile kohalduv erikord.

Lisa 11-D käsitleb kontrollimenetlusi ja halduskoostööd tolliasutuste vahel. See sätestab, kuidas üks lepinguosaline võib teiselt nõuda kontrolli teostamist, millised on vastamise tähtajad ja kuidas tulemused kinnitatakse. Lisa on oluline pettuste ennetamiseks ja usaldusväärse järelevalve tagamiseks.

Lisa 11-E reguleerib kumuleerimise mehhanisme, mis võimaldavad arvestada teise lepinguosalise panust tootmises päritolustaatusel määramisel. See tähendab, et ELi ja Mercosuri ettevõtted saavad kasutada teineteise komponente, ilma et kaotataks soodustuse õigus. Lisa toetab piirkondlikku koostööd ja tootmisahelate integreerimist.

Lisa 11-F keskendub elektroonilisele andmevahetusele päritolutõendite osas. See sätestab digitaalsed süsteemid, mille kaudu saab esitada, kontrollida ja vahetada päritoludokumente. Lisa aitab kiirendada tolliprotseduure, vähendada paberimajandust ja suurendada läbipaistvust, mis on eriti kasulik VKEdele.

12. peatükk reguleerib, kuidas lepinguosalsed saavad muuta kaubavahetuse sujuvamaks, kiiremaks ja läbipaistvamaks, vähendades halduskoormust ja parandades tollimenetluste tõhusust. Peatüki rakendamine tugineb partnerluslepingu institutsioonilisele raamistikule (9. peatükk), vaidluste lahendamise korrale (partnerluslepingu 25. peatükk – vaidluste lahendamise mehhanism ja partnerluslepingu lisa 25-A). ning rahvusvahelistele standarditele (eelkõige WTO kaubanduse lihtsustamise leping). Peatükk koosneb 22 artiklist (artiklid 12.1-12.22).

Artikkel 12.1 sätestab peatüki eesmärgid, st lihtsustada kaubandust, parandada tollimenetlusi ja vähendada halduskoormust. Eesmärk on tagada, et kaubad liiguksid kiiresti ja tõhusalt, säilitades samas kontrolli ja turvalisuse.

Artikkel 12.2 nõuab, et tollieeskirjad ja -menetlused oleksid avalikult kättesaadavad, selged ja prognoositavad. See tähendab, et ettevõtted peavad saama hõlpsasti teada, millised dokumendid ja nõuded kehtivad, ning et muudatused ei tohi tulla ootamatult.

Artikli 12.3 järgi kohustuvad lepinguosalsed arendama ja kasutama elektroonilisi tollisüsteeme, et kiirendada dokumentide esitamist, vähendada paberimajandust ja võimaldada reaajas andmevahetust. See aitab kaasa ka andmete turvalisusele ja jälgitavusele.

Artikkel 12.4 julgustab kasutama riskipõhist lähenemist tollikontrollile, et suunata ressursid kõrgema riskiga saadetistele ja vähendada kontrollide arvu madala riskiga kaupade puhul. See aitab kiirendada kauba liikumist ja vähendada tarneahela katkestusi.

Artikkel 12.5 kohustab lepinguosalisi pakkuma võimalust saada eelnevaid otsuseid (nt tariifiklassifikatsiooni või päritolu kohta), mis on siduvad ja aitavad ettevõtetel planeerida oma tegevust kindlalt ja õiguspäraselt.

Artikkel 12.6 rõhutab vajadust tiheda koostöö järele tolliasutuste ja ettevõtjate vahel. See hõlmab konsultatsioone, teabevahetust ja ühisalgatusi, et parandada süsteemide toimimist ja vähendada kaubandustõkkeid.

Artikkel 12.7 sätestab, et transiitkaupade ja ladustamise menetlused peavad olema lihtsad ja tõhusad. See on oluline regionaalse kaubanduse ja logistikakeskuste toimimise seisukohalt.

Artikkel 12.8 nõuab, et tollimenetlused oleksid proportsionaalsed ja VKEdele kohandatud, et vältida liigset halduskoormust väiksematele ettevõtetele. See aitab edendada kaasavat kaubandust.

Artikli 12.9 kohaselt kohustuvad lepinguosalisel järgima Maailma Tolliorganisatsiooni (edaspidi *WCO*) ja WTO kaubanduse lihtsustamise lepingut (edaspidi *TFA*), et tagada rahvusvaheliste normide järgimine ja ühtlustatud praktika.

Artikkel 12.10 sätestab, et vajadusel pakutakse tehnilist abi ja koolitust, et toetada tollireformide rakendamist ja suutlikkuse suurendamist, eriti Mercosuri riikides.

Artikkel 12.11 kohustab lepinguosalisi tagama, et tolliasutused teevad koostööd teiste kaubandusega seotud ametkondadega (nt veterinaar-, fütosanitaar- või tarbijakaitseasutused), et vähendada dubleerimist ja kiirendada kaubavoogude liikumist.

Artikkel 12.12 julgustab lepinguosalisi ajakohastama oma tollisüsteeme, rakendama uusi tehnoloogiaid ja uuenduslikke lahendusi, et parandada kaubanduse lihtsustamist. See hõlmab näiteks automatiseerimist, andmeanalüüsi ja digitaalset jälgitavust.

Artikli 12.13 järgi määravad lepinguosalisel kontaktpunktid, kelle kaudu ettevõtted ja teised huvirühmad saavad teavet tollimenetluste ja kaubanduse lihtsustamise kohta. See suurendab läbipaistvust ja toetab VKE-sid.

Artikkel 12.14 sätestab, et lepinguosalisel vahetavad regulaarselt tollistatistikat ja muid andmeid, et jälgida kaubavoogusid, tuvastada kitsaskohti ja hinnata partnerluslepingu mõju. Andmevahetus peab olema turvaline ja konfidentsiaalne.

Artikli 12.15 kohaselt kohustuvad lepinguosalisel tegema koostööd tollialaste parimate praktikate, koolituste ja tehnilise abi osas. Eesmärk on tugevdada suutlikkust, eriti Mercosuri riikides.

Artikkel 12.16 näeb ette spetsiaalse komitee loomise, mis jälgib 12. peatüki rakendamist, arutab tehnilisi küsimusi ja teeb ettepanekuid parendusteks. Komitee tegutseb partnerluslepingu institutsionaalse struktuuri raames, jälgides peatüki rakendamist, arutab tehnilisi küsimusi ja teeb ettepanekuid menetluste parendamiseks. Komitee tööd toetavad kontaktpunktid (artiklid 12.13 ja 9.10), kes tagavad teabevahetuse, menetluste selguse ja ettevõtjate nõustamise. Just kontaktpunktid on VKEdele kriitilised, kuna nad pakuvad otsest tuge ja selgitusi keerukates tolliküsimustes, vähendades halduskoormust ja eksimisrisiki.

Artikkel 12.17 näeb ette, et kui tekib vaidlus 12. peatüki rakendamise üle, lahendatakse see vastavalt lepingu vaidluste lahendamise peatüki (25. peatükk) sätetele. Seni võivad lepinguosalisel rakendada ajutisi meetmeid.

Artikkel 12.18 sätestab, et erandlikel juhtudel (nt loodusõnnetused, pandeemiad) võivad lepinguosalisel ajutiselt kohandada tollimenetlusi, et tagada kaupade liikumine ja vältida tarneahela katkestusi.

Artikli 12.19 järgi tunnustavad lepinguosalisel, et väikestel ja keskmise suurusega ettevõtetel on erivajadused tollimenetluste osas. Seetõttu tuleb menetlusi kohandada, et VKE-d saaksid lepingu võimalusi täiel määral kasutada.

Artikkel 12.20 rõhutab, et toll peab tegutsema läbipaistvalt, avaldades selgelt oma menetlused, otsused ja muudatused. See aitab ettevõtetel planeerida ja vähendab õiguslikku ebakindlust.

Artikli 12.21 kohaselt kohustuvad lepinguosalisel regulaarselt hindama, kuidas tollimenetlused toimivad ja milline on nende mõju kaubandusele. Hindamine peab olema andmepõhine ja kaasama huvirühmi.

Artikkel 12.22 kinnitab, et kõik 12. peatüki sätteid rakendatakse kooskõlas TFAGA. Kui tekib vastuolu, kehtivad WTO reeglid. See tagab rahvusvahelise kooskõla ja õiguskindluse.

13. peatükk reguleerib EL ja Mercosuri riikide vahelist koostööd tehniliste kaubandustõkete vähendamisel, et hõlbustada kaupade vaba liikumist ja tagada tehniliste normide, standardite ning vastavushindamismenetluste läbipaistvus ja kooskõla rahvusvaheliste standarditega. Peatükk koosneb 14 artiklist (artiklid 13.1-13.14) ja kahest lisast (13-A ja 13-B), mis käsitlevad vastavushindamise tunnustamist ning tehnilist koostööd.

Artikli 13.1 eesmärk on lihtsustada EL ja Mercosuri riikide vahelist kaubavahetust, tuvastades, ennetades ja kõrvaldades tarbetud tehnilised kaubandustõkked. Samuti edendab peatükk koostööd lepinguosalisel vahel tehniliste standardite, normide ja vastavushindamise valdkonnas, et suurendada läbipaistvust ja tõhusust rahvusvahelises kaubanduses.

Artiklis 13.2 kinnitavad lepinguosalisel oma õigusi ja kohustusi WTO tehniliste kaubandustõkete lepingust (edaspidi *TBT-leping*). TBT-leping on käesoleva partnerluslepingu lahutamatu osa. Kõik TBT-lepingus sisalduvad viited „lepingule“ ja „liikmetele“ viitavad nüüd ELi ja Mercosuri partnerluslepingule ning selle lepinguosalistele.

Artikkel 13.3 käsitleb standardite, tehniliste normide ja vastavushindamismenetluste väljatöötamist, vastuvõtmist ja kohaldamist, mis võivad mõjutada kaubandust lepinguosalisel vahel. Seda ei kohaldata riiklike ostuspetsifikatsioonide ega sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete suhtes, mis on reguleeritud eraldi lepingus.

Artikkel 13.4 määratleb peamised mõisted, mida peatükis kasutatakse. Need hõlmavad muu hulgas TBT-lepingu mõisteid, tarnija vastavusdeklaratsiooni (tootja kinnitus toote vastavusest), samuti rahvusvaheliste standardiorganisatsioonide (nagu Rahvusvaheline Standardiorganisatsioon, edaspidi *ISO*; Rahvusvaheline Elektrotehnikakomisjon, edaspidi *IEC*, Rahvusvaheline Telekommunikatsiooni Liit, edaspidi *ITU* ja *codex alimentarius*'e komisjon, edaspidi *Codex Alimentarius*) tähendusi. Lisaks viidatakse rahvusvahelistele akrediteerimisorganisatsioonidele nagu Rahvusvaheline Laborite

Akrediteerimise Koostöökonverentsile (edaspidi *ILAC*⁹) ja rahvusvahelisele akrediteerimisfoorumile (edaspidi *IAF*¹⁰) ning IEC elektrotehniliste seadmete ja komponentide vastavushindamissüsteemi kavale elektriseadmete katsetunnistuste vastastikuse tunnustamise jaoks (edaspidi *IECEE CB-kava*¹¹), mis hõlbustab elektriseadmete testisertifikaatide vastastikust tunnustamist.

Artikkel 13.5 kohustab lepinguosalisi tegema koostööd, et parandada arusaamist teineteise regulatiivsetest süsteemidest ja vähendada tehnilisi kaubandustõkkeid. Lepinguosalisel võivad algatada sektoripõhiseid koostööprojekte, mis hõlmavad teabevahetust, ühisanalüüsi, standardite lähendamist ja vastavushindamise tulemuste tunnustamist. Kui üks lepinguosaline teeb ettepaneku koostöö algatamiseks, peab teine sellele mõistliku aja jooksul vastama. Koostöö võib hõlmata ajutiste töörühmade moodustamist ja sidusrühmade kaasamist. ELi nimel tegutseb selles valdkonnas komisjon.

Artikkel 13.6 kohustab lepinguosalisel järgima häid reguleerimistavasid tehniliste normide koostamisel ja kasutama võimaluse korral rahvusvahelisi standardeid. Eelistatakse tulemuspõhiseid norme ning ettevõtjatele antakse piisav aeg kohanemiseks enne normide jõustumist. Normide koostamisel tuleb arvestada mõjuanalüüsi ja väikeste ning keskmise suurusega ettevõtete (VKE-de) erivajadusi.

Artiklis 13.7 kinnitavad lepinguosalisel kohustust tagada, et nende territooriumil asuvad standardiorganisatsioonid järgivad WTO TBT-lepingu standardite koostamise põhimõtteid. Rahvusvaheliste standarditena tunnustatakse eelkõige ISO, IEC, ITU ja *Codex Alimentarius*'e koostatud standardeid. Riiklike ja piirkondlike standardiorganisatsioonide julgestatakse osalema rahvusvahelises standardimises ja kasutama rahvusvahelisi norme riiklike standardite alusena. Samuti soodustatakse standardite ühtlustamist ja koostööd, et vältida dubleerimist ning parandada vastastikust tunnustamist.

Artikkel 13.8 käsitleb toodete vastavushindamise ja akrediteerimise põhimõtteid. Vastavushindamismenetlused peavad olema proportsionaalsed riskiga, ning võimaluse korral tuleks kasutada tarnija vastavusdeklaratsiooni. Kui kolmanda isiku tehtav hindamine on vajalik, peab see olema sõltumatu ja mittediskrimineeriv. Lepinguosalisel soodustavad rahvusvaheliste akrediteerimissüsteemide (nt *ILAC*, *IAF*, *IECEE*) kasutamist ja nende kaudu tunnustamist. EL ja Mercosuri vahel kehtib põhimõte, et iga lepinguosalise akrediteeritud laborite ja

⁹ *ILAC – International Laboratory Accreditation Cooperation* on rahvusvaheline koostööorganisatsioon, mis ühendab laborite ja inspekteerimisasutuste akrediteerimisasutusi. Selle eesmärk on tagada, et laborite testitulemusi ja inspekteerimisteenusid tunnustatakse rahvusvaheliselt. *ILAC*i liikmed järgivad ühtseid standardeid (nt *ISO/IEC 17025*), mis võimaldab testitulemuste vastastikust tunnustamist eri riikides.

¹⁰ *IAF – International Accreditation Forum* on ülemaailmne akrediteerimisasutuste võrgustik, mis keskendub juhtimissüsteemide, toodete, teenuste ja personalisertifikaatide akrediteerimisele. *IAF*i eesmärk on tagada, et sertifikaate (nt *ISO 9001*, *ISO 14001*) aktsepteeritakse rahvusvaheliselt, vähendades dubleerimist ja kaubandustõkkeid.

¹¹ *IECEE CB-skeem – IEC System for Conformity Testing and Certification of Electrotechnical Equipment and Components – Certification Bodies Scheme* on rahvusvaheline süsteem, mida haldab IEC (International Electrotechnical Commission). See võimaldab elektriseadmete ja komponentide testimist ja sertifitseerimist ühes riigis ning nende tulemuste vastastikust tunnustamist teistes liikmesriikides. Näiteks kui toode on testitud ja sertifitseeritud Eestis vastavalt *CB-skeemile*, võib see sertifikaat olla kehtiv ka Brasiilias või Argentinas, ilma täiendava testimiseta.

sertifitseerimisasutuste aruandeid aktsepteeritakse vastastikku, eeldusel et need vastavad kokkulepitud standarditele.

Artikliga seotud **Lisa 13-A** sätestab konkreetsed tooterühmad ja valdkonnad, kus seda vastastikust aktsepteerimist kohaldatakse.

Artikli 13.9 järgi tagavad lepinguosalisel läbipaistvuse tehniliste normide ja vastavushindamismenetluste väljatöötamisel. Teisele lepinguosalisele tuleb anda vähemalt 60 päeva kirjalike märkuste esitamiseks ning arvestada nende seisukohti. Kõik normid ja meetmed peavad olema veebis tasuta kättesaadavad ning neile peab olema lihtne ligipääs. Samuti tuleb teavitada WTO-d uutest tehnilistest normidest, mis võivad mõjutada kaubandust, ning vastata teise lepinguosalise küsimustele õigeaegselt ja sisuliselt.

Artikkel 13.10 nõuab, et märgistamist ja etikette käsitlevad normid peavad olema kooskõlas TBT-lepingu põhimõtetega. Lubatud on nõuda vaid sellist teavet, mis on tarbija või ametiasutuse seisukohalt oluline. Märgistuse heakskiitmist ja registreerimist tuleb teha viivituseeta ja mittediskrimineerival viisil. Lubatud on mitmekeelne teave ja rahvusvahelised sümbolid, kui need ei ole eksitavad. Lisaks eelistatakse võimaluse korral, et etikettide parandused või lisamärgistused tehakse impordiriigis, mitte päritoluriigis. Seda artiklit ei kohaldata ravimite märgistamise suhtes.

Artikkel 13.11 kohustab lepinguosalisi tegema koostööd ja toetama ühistegevust standardimise, metroloogia, akrediteerimise ja vastavushindamise valdkonnas. Eesmärk on tugevdada asutuste tehnilist suutlikkust, edendada heade reguleerimistavade kasutamist ja toetada osalemist rahvusvahelistes tehnilistes organisatsioonides. Samuti soodustatakse teadusliku ja tehnilise teabe vahetamist, välja arvatud juhul, kui see on konfidentsiaalne.

Artikkel 13.12 annab lepinguosalisele õiguse, juhul kui ta leiab, et teise lepinguosalise kavandatud või jõustunud tehniline norm võib kahjustada kaubandust, taotlema ametlikku arutelu. Arutelud toimuvad 60 päeva jooksul ja nende eesmärk on leida vastastikku rahuldav lahendus. Vajaduse korral võib arutelu toimuda kiiresti, eriti kui küsimus on kiireloomuline. Arutelud võivad viia uute koostööalgatuste või tehniliste muudatusteni.

Artikli 13.13 kohaselt määrab iga lepinguosaline tehniliste kaubandustõkete peatüki koordinaatori, kes vastutab koostöö korraldamise, teabevahetuse ja peatüki rakendamise järelevalve eest. Koordinaator toetab kaubavahetuse allkomiteed, vahendab teavet rahvusvahelistes foorumites toimuva töö kohta ja teavitab olulistest arengutest.

Artikli 13.14 kohaselt jälgib kaubavahetuse allkomitee tehniliste kaubandustõkete peatüki rakendamist ja hindab koostööalgatuste tulemusi. Komitee on foorumiks, kus arutada vastastikkuse põhimõtte rakendamist, koostöö- ja tehnilise abi küsimusi ning 13-B lisas käsitletud teemasid. Komitee peaks kogunema vähemalt kord aastas, et arutada peatükiga seotud arenguid ja vahetada teavet lepinguosaliste vahel.

14. peatükk koosneb 16 artiklist (artiklid 14.1-14.16). Peatüki eesmärk (sätestatud **artiklis 14.1**) on kaitsta inimeste, loomade ja taimede elu ja tervist ning samal ajal lihtsustada kaubandust sanitaar- ja fütosanitaarmeetmete kokkuleppe (edaspidi *SPS*) raames. Samuti soodustatakse koostööd teaduslikes

ja tehnilistes küsimustes ning tagatakse, et meetmed ei kujuneks põhjendamatuteks kaubandustõketeks. SPS-nõuded on ELs olulised, sest need kaitsevad inimeste, loomade ja taimede tervist, tagavad toiduohutuse ning loovad põllumeestele ja tootjatele võrdsed konkurentsitingimused. Kõik Mercosuri riikidest pärit põllumajandus- ja toidutooted peavad ELi eksportimisel täielikult vastama ELi kehtestatud SPS-standarditele (artikkel 14.6 – Üldised kohustused), mis hõlmavad ohutus-, tervise- ja kvaliteedinõudeid ning jälgitavuse ja kontrolli tagamist.

Artikkel 14.2 selgitab, et hõlmab kõiki SPS-meetmeid, mis mõjutavad kaubandust, ning reguleerib ka koostööd rahvusvahelistel foorumitel, kus käsitletakse sanitaar- ja fütosanitaarteemasid.

Artikkel 14.3 selgitab mõisteid, mis põhinevad WTO SPS-lepingul, *Codex Alimentariusel*, Maailma Loomatervise Organisatsioonil (edaspidi *WOAH*) ja Rahvusvahelisel Taimekaitsekonventsioonil (edaspidi *IPPC*). Täiendavalt defineeritakse „kaitstav piirkond“ ELi õiguse kontekstis kui taimekahjustajavaba ala.

Artiklis 14.4 kinnitavad lepinguosalisel oma õigusi ja kohustusi WTO SPS-lepingu alusel. Käesolev peatükk ei muuda neid õigusi ega kohustusi.

Artikkel 14.5 näeb ette, et iga lepinguosaline peab nimetama pädeva asutuse, kes vastutab SPS-meetmete rakendamise eest. Mõlemad lepinguosalisel peavad teineteist teavitama oma vastavatest asutustest ja nende muudatustest.

Artikkel 14.6 nõuab, et eksporditavad tooted peavad vastama importiva lepinguosalise SPS-nõuetele. Meetmed peavad olema proportsionaalsed, läbipaistvad ja mitte-diskrimineerivad. Muudatuste korral tuleb tagada üleminekuaeg, vältimaks tarbetuid häireid kaubanduses.

Artikkel 14.7 sätestab ettevõtete ja toodete heakskiitmise korra, mis võimaldab kiiremat impordiprotsessi, kui eksportiv lepinguosaline tagab vastavuse nõuetele. Samuti rõhutatakse vajadust vähendada dubleerivaid kontrolle ja koordineerida protseduure.

Artikkel 14.8 lubab importival lepinguosalisel erandjuhtudel aktsepteerida eksportiva lepinguosalise alternatiivseid meetmeid, kui need tagavad sama kaitsetaseme.

Artikkel 14.9 sätestab, et eksportiv lepinguosaline võib taotleda, et tema SPS-meetmeid tunnustataks samaväärsetena importiva lepinguosalise meetmetega. Selleks kehtestatakse eraldi menetlus vastavalt WTO juhisteile.

Artikli 14.10 järgi tunnustavad lepinguosalisel kahjustaja- ja taudivabasiid piirkondi ning kohustuvad neid põhimõtteid rakendada kaubanduses. See hõlmab loomade ja taimede päritolu, riskihindamist ning võimalust tunnustada piirkondi vastastikku.

Artikkel 14.11 nõuab, et lepinguosalisel peavad kiiresti vahetama teavet SPS-nõuete, taime- ja loomahaiguste olukorra ning meetmete kohta. Samuti tuleb määrata kontaktpunktid teabevahetuseks.

Artikkel 14.12 sätestab, et lepinguosalisel peavad teavitama teineteist kiiresti ohtudest inimeste, loomade või taimede tervisele ning nende vastu võetud meetmetest, et vältida kaubanduse häireid.

Artikkel 14.13 näeb ette, et kui tekivad vaidlused SPS-meetmete rakendamise üle, algatatakse konsultatsioonid 60 päeva jooksul. Tõsise ohu korral tuleb arutelu alustada kiiremini. Vajaduse korral saab küsimuse suunata allkomiteele.

Artikkel 14.14 võimaldab tõsise ohu korral võtta ajutisi kaitsemeetmeid. Sellised sammud peavad olema ajutised, proportsionaalsed ning nende kohta tuleb teisi lepinguosalisi teavitada 48 tunni jooksul.

Artikkel 14.15 annab lepinguosalistele õiguse kontrollida või auditeerida teise lepinguosalise ametlikku kontrollisüsteemi. Kontrollid peavad toimuma kokkulepitud tähtajaga, läbipaistvalt ja proportsionaalselt.

Artikkel 14.16 näeb ette, et lepinguosalisel teevad koostööd rahvusvahelistel foorumitel, näiteks WTO, *Codex Alimentarius*'e, WOAH ja IPPC raames, et edendada ühtseid standardeid ja tõhusamat SPS-meetmete rakendamist.

Artikliga 14 on seotud veel lisa 14, mis käsitleb tsoonide, piirkondade ja kahjuri staatuse tuvastamist.

15. peatükk käsitleb EL ja Mercosuri vahelist koostööd toidutarneahela valdkonnas, keskendudes teaduspõhisele dialoogile ja teabevahetusele, et tugevdada vastastikust usaldust, parandada toiduohutust ja edendada kestlikke tootmisstandardeid. Peatükk koosneb seitsmest artiklist, mis käsitlevad loomade heaolu, põllumajanduslikku biotehnoloogiat, antimikroobikumiresistentsuse vastast võitlust, teaduskoostööd ning konfidentsiaalsuse ja sõltumatuse tagamist. Peatükk ei anna õigust ega kehtesta keeldu geneetiliselt muundatud organismide (edaspidi *GMO*d) ekspordiks või impordiks. Selle eesmärk on luua dialoog ja teabevahetus põllumajandusliku biotehnoloogia ja *GMO*de valdkonnas. Seega Mercosuri eksportijad, kes soovivad müüa *GMO*-tooteid ELi, peavad järgima kõiki ELi biotehnoloogia ja *GMO*d puudutavaid õigusakte (nt EL määrus 1829/2003 *GMO*de toidu ja sööda kohta ning määrus 1830/2003 *GMO*-de jälgitavuse ja märgistamise kohta). Peatükk koosneb seitsmest artiklist (artiklid 15.1-15.7).

Artikkel 15.1 sätestab dialoogide üldised eesmärgid: lepinguosalisel vahetavad teavet ja teevad koostööd loomade heaolu, põllumajandusliku biotehnoloogia, antimikroobikumiresistentsuse ning toiduohutuse ja tervise teaduslike küsimuste alal. See loob aluse vastastikuseks mõistmiseks ja teaduslikult põhjendatud poliitika kujundamiseks.

Artikkel 15.2 määrab kindlaks, et toidutarneahelaga seotud dialoogide pidamiseks luuakse spetsiaalne allkomitee, mis töötab ekspertide tasandil ja vastutab toidutarneahelat käsitlevate arutelude ja tegevuste elluviimise eest.

Artikkel 15.3 rõhutab loomade kui aistimisvõimeliste olendite kaitset ja näeb ette koostöömehhanismid loomade heaolu parandamiseks. Lepinguosalisel vahetavad kogemusi ja teavet loomade pidamise, vedamise ja tapmise standardite kohta, edendavad teaduskoostööd ning teevad

koostööd rahvusvahelistel foorumitel, et arendada edasi Rahvusvahelise Loomatervise Organisatsiooni (WOAH/OIE)¹² standardeid.

Artikkel 15.4 käsitleb dialoogi biotehnoloogia, sealhulgas geneetiliselt muundatud organismide (GMODE) teemadel. Lepinguosaliste eesmärk on jagada teavet poliitikate, õigusaktide ja teadusuuringute kohta ning vähendada GMODE lubamise erinevustest tulenevaid kaubandustõkkeid. Samuti käsitletakse GMODE vähese esinemise juhtumite lahendamist ja kaubanduslike mõjude vähendamist.

Artikkel 15.5 keskendub koostööle antibiootikumide vastutustundliku kasutamise edendamisel loomakasvatuses ja veterinaarias. Lepinguosalised järgivad rahvusvaheliste organisatsioonide, nagu WOAH/OIE, WHO (*World Health Organization* e Maaailma Terviseorganisatsioon) ja IPPC juhiseid ning vahetavad teavet heade põllumajandustavade ja teadusarenduste kohta, et vähendada antimikroobikumiresistentsuse levikut.

Artikkel 15.6 soodustab teadusasutuste koostööd ja teabevahetust, et toetada riskihindamist, jääkide piirnormide kehtestamist ning rahvusvaheliste standardite ühtset mõistmist. Eesmärk on tugevdada teaduspõhist lähenemist ja parandada toidu ning põllumajandustoodete ohutust.

Artikkel 15.7 tagab, et dialoogide ja koostöö raames säilib riiklike ja piirkondlike asutuste sõltumatus ning kaitstakse konfidentsiaalset teavet. Samuti rõhutatakse, et peatüki sätted ei piira lepinguosaliste õigust võtta vastu oma poliitilisi ja reguleerivaid meetmeid, tagades seeläbi riikliku suveräänsuse ja avaliku huvi kaitse.

16. peatükk loob selged ja läbipaistvad reeglid kaubanduse kaitsemeetmete, dumpinguvastaste ja tasakaalustusmeetmete rakendamiseks, rõhutades WTO põhilise raamistikku, huvitatud lepinguosalistega läbipaistvat dialoogi, faktilise ja elektroonilise info jagamist, ning võimalikult piiratud ja hästi põhjendatud meetmete rakendamist. Oluline on märgata, et kaubanduse kaitsemeetmete vaidlused jäetakse EL-Mercosuri enda vaidluste lahendamise mehhanismidest välja ning neid lahendatakse WTO vaidluste lahendamise korra alusel. Peatükk koosneb kuuest artiklist (artiklid 16.1-16.6).

Artikkel 16.1 sätestab, et peatükk ei piira lepinguosaliste õigusi ja kohustusi, mis tulenevad WTO dumpinguvastase, subsiidiumide ja tasakaalustusmeetmete, kaitsemeetmete ning vaidluste lahendamise lepingutest. Samuti ei kohaldata partnerluslepingu sätteid sooduspäritolureeglite erikaitsemeetmetele ega põllumajanduse erikaitsele. See tähendab, et WTO raamistik jääb kõikidele kaitsemeetmetele aluseks ning lepinguosaliste sisemised reeglid nende kohaldamist ei piira ega muuda.

Artikkel 16.2 sätestab, et kaitsemeetmeid tuleb rakendada täielikus kooskõlas WTO nõuetega ning selgelt ja läbipaistvalt. Pärast ajutise meetme kehtestamist tuleb huvitatud osalistele anda täielik

¹² Lühendid WOAH ja OIE viitavad samale rahvusvahelisele organisatsioonile, mis tegeleb loomade tervise ja haiguste seirega. OIE e Office International des Epizooties on organisatsiooni ajalooline prantsusekeelne nimi, mis pärineb selle asutamisest 1924. aastal. WOAH e World Organisation for Animal Health on organisatsiooni tänapäevane ingliskeelne nimi, mida hakati ametlikult kasutama alates 2022. aastast, et paremini kajastada selle globaalset rolli ja tegevusvaldkonda. Kuigi nimi muutus, säilitati lühend OIE paljudes ametlikes dokumentides ja viidetes, mistõttu kasutatakse sageli mõlemat paralleelselt: WOAH/OIE.

juurdepääs kõikidele uurimiste faktilistele tõenditele ja põhjendustele. Samuti tuleb kõik tõendid ja kaalutlused, mis võivad mõjutada lõplikku otsust, avalikustada elektrooniliselt ja arusaadaval kujul, võimaldades huvitatud isikutel anda kiirelt ja asjakohaselt kommentaare.

Artikkel 16.3 rõhutab, et iga lepinguosaline peab eriti hoolikalt analüüsima teise lepinguosalise eksportijate hinnakohustusi, soodustama võimalusel madalaima vajaliku tollimaksumäära rakendamist ning arvestama meetmete pikendamise taotlusi. Lisaks tuleb arvestada uuritavate toodete kasutajate, importijate ja vajaduse korral ka tarbijate organisatsioonide esitatud teavet ning sellega seotud kahjusid ja dumpingumarginaale kooskõlas WTO protseduuridega.

Artikkel 16.4 sätestab, et kui eksportival lepinguosalisel on asjakohane huvi (nt on imporditava kauba 5 suurima tarnija hulgas), peab importiv lepinguosaline olema avatud konsultatsioonideks, avalikustama kaitsemeetmete avaliku kaebuse, aruande ja kõik uurimise käigus vaadeldud järeldused ning faktilised asjaolud. Eksportiva lepinguosalise nõudel algatatakse mitteametlikud konsultatsioonid ja analüüsi teevad lepinguosalisel põhjalikult ja teaduspõhiselt.

Artikkel 16.5 nõuab, et kaitsemeetmeid tuleb rakendada viisil, mis mõjutab kahepoolset kaubandust minimaalselt võimalikul määral. Importiv lepinguosaline teeb alati ettepaneku pidada eksportiva lepinguosalisega mitteametlikke konsultatsioone ning ei rakenda meetmeid enne kui 30 päeva konsultatsioonidest on möödunud.

Artikkel 16.6 selgitab, et lepinguosaline ei või 16. peatüki alusel tekkinud vaidlusi lahendada partnerluslepingu 29. peatüki (vaidluste lahendamise mehhanismi) kaudu, st ülemaailmsete kaitsemeetmete vaidlused jäetakse partnerluslepingu enda vaidlusmehhanismidest välja ning lahendatakse WTO vaidluste lahendamise korra alusel.

17. peatükk reguleerib mehhanisme, mille kaudu EL ja Mercosur võivad lepingu üleminekuperioodil ajutiselt piirata kahepoolset kaubandust, kui sooduskohtlemise alusel suurenenud import põhjustab või ähvardab põhjustada omamaisele tootmisharule olulist kahju. Peatükk sätestab täpsed tingimused, menetlused ja ajapiirangud selliste meetmete rakendamiseks ning tagab, et need on ajutised, proportsionaalsed ja läbipaistvad. Peatükk annab ELile õiguse kehtestada ajutisi või lõplikke kaitsemeetmeid, nagu tollisoodustuste peatamine või vähendamine, et leevendada impordisurvet ja aidata ettevõtetel turumuutustega kohaneda. Samuti tagab see läbipaistva ja tõendus põhise menetluse, piiratud kestusega meetmed ning erisätted ELi äärepoolseimate piirkondade kaitseks. Antud peatükk on ELi tootjate jaoks väga oluline, sest võimaldab kaitsta kodumaist tööstust juhaks, kui Mercosuri import suureneb järsult ja põhjustab olulist kahju. Peatükk koosneb üheksast jaost (A–I) ja 20 artiklist (artiklid 17.1-17.20). Lisaks sisaldub peatükis Lisa 17-A, mis käsitleb sõidukite suhtes kehtivaid erisätteid.

Artikkel 17.1 selgitab, et kahepoolsed kaitsemeetmed võivad kehtida kõigi kaupade suhtes, välja arvatud sõidukid, mis on liigitatud harmoneeritud süsteemi rubriikidesse 8703 ja 8704. Nende suhtes kohaldatakse erireegleid, mis on sätestatud Lisas 17-A.

Artikkel 17.2 määratletakse põhikontseptsioonid, nagu „pädev uurimisasutus“, „omamaine tootmisharu“, „huvitatud isikud“, „samasugune või otseselt konkureeriv toode“ ning „oluline kahju“

ja selle oht. Samuti kehtestatakse üleminekuperioodi pikkus – üldjuhul 12 aastat, kuid kuni 18 aastat toodete puhul, mille tollitariifid kaotatakse aeglasemalt.

Artikkel 17.3 sätestab, et lepinguosaline võib kehtestada kaitsemeetmeid, kui sooduskaubandus põhjustab või ähvardab põhjustada olulist kahju. Meetmeid võib rakendada ainult ulatuses, mis on vajalik kahju vältimiseks või heastamiseks, ja need peavad põhinema ametliku uurimise tulemustel.

Artikkel 17.4 sätestab, et kahepoolsed kaitsemeetmed kehtivad ainult üleminekuperioodi jooksul – pärast selle lõppu neid enam rakendada ei tohi.

Artikkel 17.5 näeb ette, et Mercosur võib rakendada kaitsemeetmeid kas kogu blokina või üksikute liikmesriikide nimel, samal ajal kui EL võib neid kohaldada kas Mercosuri kui terviku või üksikute riikide suhtes. Paraguay suhtes kohaldatakse kaitsemeetmeid vaid siis, kui see riik on tuvastatud olulise kahju allikana.

Artikkel 17.6 selgitab, et meetmed võivad hõlmata kas tollisoodustuse peatamist või selle vähendamist, nii et tollimaks ei ületa enamsoodustusrežiimi määra ega lepingu lisas 10-A sätestatud baasmäära.

Artikkel 17.7 näeb ette, et kui kaitsemeede lõpetatakse, taastatakse soodustuse määr sellisena, nagu see oleks olnud, kui meetet ei oleks kehtestatud.

Artikkel 17.8 meetmeid võib kohaldada maksimaalselt kaheks aastaks, sealhulgas ajutiste meetmete aeg. Need peavad aitama tööstusel kohaneda turumuutustega.

Artikkel 17.9 võimaldab meetmeid pikendada ühe korra kuni sama perioodi võrra, kui see on vajalik kahju ennetamiseks ja kui tõendatakse tööstuse kohanemist. Sama toote suhtes ei tohi uut meetet rakendada enne, kui on möödunud vähemalt pool eelmise meetme kestusest.

Artikkel 17.10 nõuab, et uurimised peavad põhinema objektiivsetel andmetel ning hõlmama vähemalt 36 kuu pikkust perioodi. Analüüsitakse impordi kasvu, hindade arengut, turuosa muutusi, tootmist, kasumlikkust ja tööhõivet.

Artikkel 17.11 võimaldab uurimise algatada omamaine tootmisharu, kutseorganisatsioon või valitsus, kui on piisavalt tõendeid olulise kahju olemasolu või ohu kohta. Taotluses peab sisalduma üksikasjalik teave impordi, tootmise ja hinnatasemete kohta.

Artikkel 17.12 nõuab, et pädevad asutused peavad kaitsma ärisaladusi ja konfidentsiaalset teavet, kuid samas tagama piisava läbipaistvuse, et teised huvitatud isikud saaksid kaitsta oma õigusi.

Artikkel 17.13 sätestab, et uurimine peab lõppema 12 kuu jooksul, erandkorras kuni 18 kuuga. Kui tähtaega ei järgita, ei tohi kaitsemeedet kehtestada.

Artikkel 17.14 nõuab, et lepinguosalisel peavad tagama, et kaitsemeetmete menetlus on avatud, õiglane ja erapooletu, vältides meelevaldset või diskrimineerivat kohtlemist.

Artikkel 17.15 lubab kriitilistes olukordades rakendada ajutisi meetmeid kuni 200 päevaks, kui viivitus võib põhjustada raskesti heastatavat kahju. Kui hilisem uurimine näitab, et kahju ei olnud, tagastatakse ajutiselt kogutud tollimaksud või tagatised. Paraguay suhtes rakendatakse neid ainult juhul, kui kahju põhjus on selgelt tuvastatud.

Artikkel 17.16 näeb ette, et uurimise alustamisel peab avalik teade sisaldama teavet taotleja, uuritava toote, tähtaja ja kontaktandmete kohta, samuti esialgset kokkuvõtet impordi suurenemise ja kahju väidete kohta.

Artikkel 17.17 sätestab, et kui otsustatakse kohaldada ajutist või lõplikku kaitsemeetet, tuleb avaldada üksikasjad toote, tõendite, põhjusliku seose ja meetme kestuse kohta, et tagada läbipaistvus ja aruandekohustus.

Artikkel 17.18 nõuab, et importiv lepinguosaline peab teist lepinguosalist kirjalikult teavitama uurimise algatamisest ja meetmete rakendamisest hiljemalt kümne päeva jooksul pärast otsuse avaldamist.

Artikkel 17.19 nõuab, et enne lõpliku kaitsemeetme rakendamist peab lepinguosaline teist lepinguosalist vähemalt 30 päeva ette teavitama ja kutsuma konsultatsioonidele. Konsultatsioonide eesmärk on leida vastastikku rahuldav lahendus. Kui seda ei saavutata, võib meetet rakendada.

Artikkel 17.20 lubab ELil erandina rakendada piirkondlikke kaitsemeetmeid oma äärepoolseimates piirkondades (nt Kanaari saared, Assoorid, Madeira, Prantsuse Guajaana), kui impordi suurenemine ohustab nende majanduslikku stabiilsust. Need meetmed peavad olema piiratud vastava piirkonna territooriumiga ning järgima üldisi kaitsemeetmete reegleid.

17. peatükiga on tihedalt seotud ka Lisa 17-A, mis käsitleb autode ja autokomponentide kaubanduse erikorda. See sätestab täpsed mehhanismid, kuidas EL võib reageerida juhul, kui Mercosuri (eriti Brasiilia ja Argentina) autode import suureneb kiiresti ja kahjustab Euroopa tootjaid. Lisa annab ELile õiguse kehtestada spetsiifilisi kaitsemeetmeid autode ja sõidukiosade suhtes, isegi kui üldised kaitsemeetmed veel ei rakendu. See lubab ajutiselt peatada tariifide vähendamise või taastada kõrgemad imporditollid, et kaitsta Euroopa turgu. Samuti sisaldab lisa mehhanismi, mis võimaldab jälgida impordimahtusid ja nõuda varajast teavitamist, kui import hakkab ületama kokkulepitud taset. Lisa on ajaliselt piiratud – see kehtib tavaliselt üleminekuperioodil pärast lepingu jõustumist, et anda ELi tööstusele aega kohanemiseks.

18. peatükk määrab raamistiku, kuidas lepinguosalsed avavad oma teenusturud ning reguleerivad teenuste osutamise ja investeringute tingimusi. Peatükk on väga oluline, sealhulgas Eestile, kuna teenusmajandus moodustab tänapäeva kaubandusest suure osa ja digiteenused on järjest suureneva tähtsusega. Partnerluslepingu raames on sätestatud detailne regulatsioon, mis hõlmab mitmeid sektoreid nagu telekommunikatsioon, finantsteenused, postiteenused ja e-kaubandus, pöörates erilist tähelepanu digitaalsetele teenustele ja elektroonilise kaubanduse turulepääsule. Peatükk aitab ühtlustada regulatsioone, suurendada läbipaistvust ning tagada võrdne kohtlemine ja kvaliteetsete teenuste kättesaadavus iga lepinguosalise territooriumil. Peatükk sisaldab 59 artiklit (artiklid 18.1-18.59).

Teenuste liberaliseerimine ja reguleerimise üldpõhimõtted on sätestatud artiklites 18.1–18.5. Peatükk näeb ette partnerluslepingu üldeesmärgid, määratlevad põhimõisted, kehtestavad turulepääsu ja võrdse kohtlemise põhimõtted ning nimetavad täpsed erandid, ning on kogu peatüki aluseks. Need käsitlevad oluliselt teenuste vabaturgu ja konkurentsitingimusi.

Artikkel 18.1 kinnitab WTO asutamislepingust tulenevad kohustused ja kehtestab teenuskaubanduse ning ettevõtete asutamise liberaliseerimise korra. Samas sätestab, et peatükk ei kohusta avalike teenuste erastamist ega riigihangete kohustusi ning ei puuduta lepinguosaliste antavaid subsiidiume ja toetusi. Lisaks jätavad lepinguosalisel endale õiguse reguleerida ja osutada teenuseid oma poliitiliste eesmärkide saavutamiseks ning välistavad sotsiaalkindlustussüsteemide reguleerimise.

Artikkel 18.2 selgitab definitsioone, sh tarbimine välismaal, piiriülene teenuste osutamine, majandustegevus, ettevõtte, investor ning füüsiliste isikute ajutine sisenemine, sealhulgas juhtivtöötajate, praktikantide ja teenuste müügiesindajate kategooriad. Samuti täpsustatakse, millised meetmed kuuluvad peatüki reguleerimisalasse.

Artikkel 18.3 sätestab, et lepinguosalisel peavad kohtlema teise lepinguosalise ettevõtteid, investoreid ja teenuseosutajaid vähemalt samasuguste tingimustega kui on partnerluslepingus sätestatud, vältides kvantitatiivseid ja kapitaliosalusega seotud piiranguid välja arvatud erandjuhul, mis on konkreetselt loetletud lisades. See annab tugevad garantiid turule ligipääsuks ja takistab diskrimineerimist.

Artikkel 18.4 nõuab, et teenusepakkujad, ettevõtted ja investorid teise lepinguosalise territooriumil saavad samaväärse kohtlemise nagu kohaliku turu osalisel. See võib toimuma nii vormiliselt samasugusena kui ka teistsugusena tingimusel, et see ei anna eelist kohalikele ega moonuta konkurentsi.

Artikkel 18.5 sisaldab loetelu sektoritest ja eranditest, kus kohaldatakse piiranguid turulepääsule ja võrdsele kohtlemisele. Kõik erandid on täpselt määratletud partnerluslepingu lisades ning lepinguosalisel ei saa lisaks rakendada piiramisi väljaspool nimetatud loetelu.

Füüsiliste isikute liikumine teenuste osutamiseks on reguleeritud artiklites 18.6–18.10. Need sätted panevad paika ajutise liikumise tingimused juhtivtöötajate, praktikantide, teenuste müügiesindajate ja sõltumatute spetsialistide jaoks. Neis määratakse kindlaks, kes ja millal võivad teise lepinguosalise territooriumil teenuseid ajutiselt osutada, tagades hõlpsama tööjõu liikumise ja teenuste piiriülese osutamise.

Artikkel 18.6 reguleerib juhtivtöötajate, praktikantide, teenuste müügiesindajate, lepinguliste teenuseosutajate ning sõltumatute spetsialistide ajutist sisenemist teise lepinguosalise territooriumile ja seal viibimist, jättes välja kodakondsuse ja püsiva elukoha kriteeriumid ning võimaldades riikidel kaitsta oma julgeolekut ja piiride puutumatus.

Artikkel 18.7 täpsustab juhi, müügiesindaja, praktikandi, sõltumatu spetsialisti ja teiste ajutise sisenemise kategooriaid ning tingimusi, sealhulgas, et müügiesindajad ei tohi saada tasu vastuvõtva lepinguosalise allikast ning on vabastatud otsesest müügist.

Artikkel 18.8 lubab investoritel võtta oma ettevõttesse teise lepinguosalise juhtivtöötajaid ja praktikante, määrates nende viibimise maksimaalse kestuse, sõltudes kategooriast (nt ettevõtjasiseselt üleviidud töötajad kuni kolm aastat).

Artikkel 18.9 lubab müügiesindajatel siseneda ajutiselt teise lepinguosalise territooriumile kuni 90 päevaks aastas ning piiritleb, millistel tingimustel nad võivad tegutseda.

Artikkel 18.10 sätestab, et võimaldatakse ajutine teenindamine füüsiliste isikute kaudu kuni 12 kuuks lepingu alusel, nõudes asjakohast haridust ja keerata ära teenuse eest tasumine otse teise lepinguosalise avalikust allikast.

Õigusraamistik ja riiklik regulatsioon on kajastatud artiklites 18.11–18.19. Selles osas käsitletakse kvalifikatsioonide vastastikust tunnustamist, läbipaistvust, litsentsimise tingimusi ja menetlusi, haldusotsuste läbivaatamist ning muud õiguslikku raamistikku, mis toetab teenuste vabakaubandust.

Artikkel 18.11 lubab lepinguosalistel tunnustada teise lepinguosalise territooriumil saadud haridust, kvalifikatsioone ja kogemust, mis hõlbustab teenuste osutamist ning investorite ligipääsu turgudele, võimaldades leida ühised standardid ja tunnustamisprotseduurid.

Artikkel 18.12 nõuab, et lepinguosalised avalikustavad viivitamatult kõik olulised meetmed, mis mõjutavad partnerluslepingut või selle täitmist, et tagada teise lepinguosalisele ligipääs ja info ning võimaldada sujuvad haldusmenetlused.

Artikkel 18.13 kinnitab, et teenuste valdkonnas rakendatavad siseriiklikud meetmed peavad olema objektiivsed, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ning kooskõlas partnerluslepingu liberaliseerimise nõuetega, sealhulgas litsentsimise ja kvalifikatsiooninõuete osas.

Artikkel 18.14 sätestab definitsioonid litsentsimismenetlusele, litsentsinõuetele, kvalifikatsioonimenetlusele ja nende reguleerimisele, et muuta haldusprotsessid ühtlustatud ja selged.

Artikkel 18.15 sätestab, et litsentsimisnõuded peavad olema proportsionaalsed, selged, objektiivsed ja avalikustatud ning et litsentsi tuleb anda niipea, kui tingimused on täidetud, võimaldades läbipaistvaid ja mittediskrimineerivaid valikumenetlusi, kui litsentse on piiratud arv.

Artikkel 18.16 nõuab, et litsentsimismenetlus oleks kiirkorras, õiglane, läbipaistev ja objektiivne, sealhulgas märgib taotlejatele menetluse ajakava ning lubab menetlust peatada ainult siis, kui taotleja ei esita kõiki vajalikke dokumente.

Artikkel 18.17 seab kriteeriumid teenuseosutajate kvalifikatsioonide hindamiseks, tagades ühtsuse ja võimaluse arvestada ka rahvusvahelisi kvalifikatsioone ning lubades regulatiivseid nõudeid vaid proportsionaalselt avaliku poliitika eesmärkidega.

Artikkel 18.18 reguleerib kvalifikatsioonide kontrolli ja hindamise menetlust, mis peab olema selge, objektiivne ja erapooletu, võimaldades taotlejal esitada dokumente elektrooniliselt ning tagades kaebusõiguse ebaõiglaste otsuste vastu.

Artikkel 18.19 tagab lepinguosalistele õiguse taotleda kiiresti haldusotsuste objektiivset ja erapooletut läbivaatamist, mis mõjutavad ettevõtete asutamist ja teenuste osutamist ning vajadusel nõuab otsuse tühistamist või muutmist kahju vältimiseks või hüvitamiseks.

Postiteenuseid reguleerivad artiklid 18.20–18.25, mis käsitlevad postiteenuste sektorit, toetades nii konkurentsi kui universaalsete teenuste kättesaadavust ja reguleeriva asutuse sõltumatust selles valdkonnas. Postiteenused on teenuste sektor, kus avalike huvide tõttu on mõningad erandid ja reservatsioonid.

Artikkel 18.20 määratleb postiteenused ja seadistab teenuste liberaliseerimise nõuded, võttes arvesse olemasolevaid reservatsioone ja lubades erandeid universaalteenuste osas.

Artikkel 18.21 selgitab olulisi postiteenuste nõudeid nagu konfidentsiaalsus, turvalisus, litsentsid ja reguleerivad asutused, et tagada kvaliteet ja usaldus postiteenuste pakkumisel.

Artikkel 18.22 keelab universaalteenuste osutajatel ja postimonopolidel rakendada ristsubsideerimist või diskrimineerimist tariifides ja tingimustes, et hoida õiglast konkurentsikeskkonda.

Artikkel 18.23 annab lepinguosalistele õiguse otsustada universaalteenuste ulatus ja kohustused ning tunnustab meetmeid, mis on läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed, eesmärgiga tagada laiapõhjaline teenuse kättesaadavus.

Artikkel 18.24 lubab lepinguosalistel kehtestada lihtsustatud litsentsimenetlused, mille eelduseks võib olla vastavus standarditele ja reserveeritud teenuste reeglitele, ning nõuab läbipaistvat menetlust koos taotlejate teavitamisega otsuste kohta ning kaebusvõimalusega.

Artikkel 18.25 võimaldab lepinguosalistel määrata sõltumatu ja iseseisva reguleeriva asutuse postiteenuste valdkonnas, kelle otsused peavad olema erapooletud ja kelle ees teenuseosutajad ei ole aruandekohustuslikud.

Telekommunikatsiooni valdkond on reguleeritud artiklites 18.26–18.38. See on partnerluslepingu üks olulisemaid alajaotusi, mis reguleerib telekommunikatsiooniteenuseid, võrkude ligipääsu, litsentseerimist, konkurentsi, universaalteenuseid ja reguleerivaid asutusi. See alajaotus on digiteenuste seisukohalt eriti tähtis ja sisaldab hulgaliselt tehnilisi ning õiguspõhimõtteid, mis on kaasaegse digimaailma alustalad.

Artikkel 18.26 sätestab, et alajaotuse reegleid kohaldatakse telekommunikatsiooniteenuste, välja arvatud ringhäälinguteenused. Peatükk ei nõua, et EL või Mercosuri riigid lubaksid teise lepinguosalise teenusepakkujaid oma võrke rajama või haldama, kui see pole partnerluslepingus ega selle lisades konkreetselt ette nähtud.

Artikkel 18.27 defineerib olulisemad telekomiga seotud terminid nagu olulised telekommunikatsioonivahendid, litsents, vastastikune sidumine, teenuseosutaja, universaalteenus ja avalik sidevõrk, et tagada partnerluslepingu rakendamisel ühine arusaam.

Artikkel 18.28 kohustab, et igal lepinguosalisel oleks telekommunikatsioonis sõltumatu reguleeriv asutus, kellel on piisavalt volitusi ja ressursse sektorit reguleerida ning kelle otsused on kõigi turuosaliste suhtes erapooletud. Eriarvamuste korral peab teenusepakkujal olema võimalus otsus vaidlustada sõltumatus asutuses.

Artikkel 18.29 kehtestab, et litsentse tuleks anda lihtsustatud korras, vältides tarbetuid piiranguid. Tingimused, ajakavad ning võimalikud keeldumise põhjused peavad olema avalikud ning vaidlustus võimalus peab olema tagatud.

Artikkel 18.30 nõuab, et peamiste turuosaliste tegevus ei tohi kahjustada konkurentsi. See hõlmab turgu valitseva seisundi kuritarvitamist, kokkumängu ja iga tegevust, mis piirab tegelikku või tulevast konkurentsi.

Artikkel 18.31 kohustab peamisi turuosalisi võimaldama teistele operaatoritele juurdepääsu olulistele võrkudele, seadmetele ja teenustele mõistlikel ning mittediskrimineerivatel tingimustel, hõlmates näiteks tariife, kvaliteeti ja hooldust.

Artikkel 18.32 tagab, et kõigil litsentseeritud teenusepakkujatel oleks õigus pidada vastastikuse sidumise läbirääkimisi teiste võrkude ja teenuste pakkujatega. Vastastikuse sidumise kokkulepped sõlmitakse üldjuhul turuosaliste vaheliste äriläbirääkimiste tulemusena ning saabudes konfidentsiaalset teavet tuleb seda kasutada vaid lepingu eesmärgil.

Artikkel 18.33 annab igale lepinguosalisele õiguse ise määrata universaalteenuse ulatus ja kvaliteet. Universaalsete side- ja andmesideteenuste tagamiseks võib võtma meetmeid, mis tagavad kättesaadavuse kõigile kasutajatele taskukohaste hindadega ning geograafiliselt kogu territooriumil.

Artikkel 18.34 kinnitab, et numbrite, sageduste ja muude piiratud telekommunikatsiooniresursside jagamine toimub objektiivsetel, läbipaistvatel ja võrdsetel alustel ning avalikustatakse selged reeglid nende määramise kohta.

Artikkel 18.35 rõhutab, et lepinguosalisel peavad tagama isikuandmete ning eraelu puutumatuse kaitse elektrooniliste side- ja infoteenuste puhul kooskõlas rahvusvaheliste standarditega.

Artikkel 18.36 määrab, et vaidlused teenusepakkujate vahel, mis puudutavad vastastikust sidumist ja juurdepääsu, tuleb lahendada kiiresti sõltumatu reguleeriva asutuse või vahekohtu kaudu, tagades objektiivsuse ning tõhusa õiguskaitse.

Artikkel 18.37 võimaldab teatud juhtudel kehtestada üleminekuaja või spetsiifilisi piiranguid telekommunikatsiooniteenuste turul, kui see on vajalik kohaliku sektori eripära või investeeringute kaitse seisukohalt.

Artikkel 18.38 kohustab lepinguosalisi tegema koostööd telekommunikatsioonipoliitika, tehnoloogilise innovatsiooni ja parimate praktikate vahetamise alal, edendades turu avamist, kvaliteeti ning investeeringute soodustamist.

Finantsteenuste artiklid 18.39–18.49 määratlevad reeglid finantsteenuste sektoris, sealhulgas turulepääs, võrdne kohtlemine, reguleerivad load, konsultatsioonid ja tarbijakaitse. Finantssektor on teenuste oluline osa ja on tihedalt seotud nii traditsiooniliste kui ka digitaalsete teenuste pakkumisega.

Artikkel 18.39 sätestab 18. peatüki reeglite rakenduse finantsteenuste sektorile, nähes ette, et erireegleid kohaldatakse finantsasutuste, turgude ja toodete suhtes, millele lepinguosalisel on kohustusi võtnud, ning rõhk on läbipaistvusel, stabiilsusel ja investorikaitisel.

Artikkel 18.40 defineerib põhimõisted nagu „finantsteenus”, „finantsasutus”, „finantstoodang”, et tagada ühine arusaam ja ühtne rakendamine finantssektoris.

Artikkel 18.41 seab nõude, et lepinguosalisel ei tohi piirata teise lepinguosalise finantsettevõtete ja finantsteenuste turulepääsu, peale kokkulepituid erandite. Piiranguid võib kehtestada ainult läbipaistvalt ja objektiivselt ning need peavad olema täpselt loetletud.

Artikkel 18.42 nõuab, et lepinguosalisel annavad oma turul tegutsevatele teise lepinguosalise finantsettevõtetele võrdse kohtlemise kui kohalikele ettevõtetele, vältides ebasoodsat diskrimineerimist.

Artikkel 18.43 tagab, et iga lepinguosalise investoritel on õigused ja kaitse vastavalt partnerluslepingus ette nähtule, sh õiglane ja võrdne kohtlemine ning varade konfiskeerimise ja sundvõõrandamise keelamine ilma piisava kompensatsioonita.

Artikkel 18.44 nõuab, et lepinguosalisel annaksid üksteisele teavet finantsteenuste regulatsioonide, standardite ja poliitika kohta, võimaldades dialoogi ja konsultatsioone uute meetmete kehtestamisel.

Artikkel 18.45 sätestab, et load tuleb anda tõhusal ja läbipaistval viisil ning põhjused keeldumiste korral peavad olema objektiivsed ning selgitatud otsuste adressaatidele.

Artikkel 18.46 käsitleb finantsteenuste pakujate erialaseid tunnustamis- ja kvalifikatsiooniprotseduure, võimaldades lepinguosalistel nõuda täiendavaid standardeid, kui see on vajalik stabiilsuse või investorkaitse eesmärgil.

Artikkel 18.47 kehtestab põhimõtte, et lepinguosaliste omavahelisi arveldusi ja makseid tuleb korraldada turvaliselt ja efektiivselt, soodustades kiiret ja mittediskrimineerivat juurdepääsu maksesüsteemidele.

Artikkel 18.48 võimaldab reguleerida sektoraalseid konsultatsioone ja pidada kinni erimenetlustest, võimaldades kiiret lahendust vaidlustes ning vältides finantssüsteemi stabiilsuse rikkumist.

Artikkel 18.49 paneb lepinguosalistele kohustuse kaitsta tarbijaid finantsteenuste ning kauplemise puhul, tagades ausat praktikat, läbipaistvust ja efektiivseid vaidlustusmehhanisme.

E-kaubanduse ja digiteenuste artiklid 18.50–18.59 keskenduvad digitaalsetele teenustele, elektroonilisele kaubandusele, andmete vaba liikumisele, andmekaitsele, e-lahendustele (e-allkirjad, elektronarved), küberjulgeolekule ja tarbijakaitsele digikeskkonnas. See on üks tähtsamaid alajaotusi

tänapäeva digitaalse majanduse arenguks ning loob eeskujuliku raamistiku piiriülese digiteenuse osutamiseks, tulenevalt uuenduslikest tehnoloogiatest ja turu vajadustest.

Artikkel 18.50 määratleb, et peatükk laieneb ka infoühiskonna teenustele ja andmepõhiste majandusmudelitele, kehtestades põhimõtted digitaalse kaubanduse, müügi ja tarbijakaitse kohta elektroonilises keskkonnas.

Artikkel 18.51 annab täpsed definitsioonid sellistele mõistetele nagu „e-kaubandus”, „andmete piiriülene ülekandmine”, „usaldusväärne kauplemine” ja muud, mis võimaldavad peatükki rakendada uutele digitaalsetele ärimudelitele ja teenustele.

Artikkel 18.52 nõuab, et lepinguosalisel võimaldaksid digitehnoloogiaid kasutatavatele ettevõtetele vaba turulepääsu, kehtestades diskrimineerimise või põhjendamatu regulatiivse takistuse keelu.

Artikkel 18.53 paneb lepinguosalistele kohustuse võimaldada andmete piiriülest liikumist, tagades samal ajal andmekaitse ning privaatsuspõhimõtete järgimise rahvusvaheliste standardite kohaselt.

Artikkel 18.54 kehtestab e-teenuste usaldusraamistiku, soodustades elektroonilist allkirjastamist ja usaldusteenuseid (nt digiallkirjad ja -templid), et parandada kindlustunnet elektroonilistes tehingutes.

Artikkel 18.55 paneb lepinguosalistele kohustuse tagada elektrooniliste arvete ja arveldusdokumentide tunnustamise ja kasutamise võimalus ärisidemetes, kiirendades majandusarveldusi ja sujuvat tehingukeskkonda.

Artikkel 18.56 nõuab, et lepinguosaliste ametiasutused teevad koostööd küberohtude ennetamisel, andmekaitstes ja digiteenuste turvalisuses, vahetades teavet ning häid praktikaid.

Artikkel 18.57 sätestab kohustuse tagada tõhus tarbijakaitse internetis ja e-teenustes, eriti lepingute läbipaistvuse, väärinfo ja pettuste tõkestamise ning vaidluste lahendamise osas.

Artikkel 18.58 nõuab, et lepinguosalisel toetavad elektrooniliste maksete integreerimist kaubanduses, luues soodsad tingimused turvalistele, kiiretele ja taskukohastele maksmisviisidele.

Artikkel 18.59 paneb lepinguosalistele põhimõttelise keelu nõuda serverite või andmekeskuste paiknemist teise lepinguosalise territooriumil, võimaldades piiriülest andmeedastust, välja arvatud erandjuhtudel (nt julgeoleku, andmekaitse või avaliku korra huvides).

Artikliga 18 on seotud ka viite lisa.

Lisa 18-A sisaldab ELi kohustuste loendit piiriülese teenuste osutamise kohta.

Lisa 18-B sisaldab ELi kohustuste loendit asutamise kohta.

Lisa 18-C sisaldab ELi kohustuste loendit võtmetöötajate, praktikantide ja äriteenuste müüjate kohta.

Lisa 18-D sisaldab ELi kohustuste loendit lepinguliste teenusepakkujate ja sõltumatute spetsialistide kohta.

Lisa 18-E sisaldab Mercosuri teenuste ja asutamise kohustuste loendit.

19. peatükk reguleerib jooksevkonto tehingutega seotud ülekandeid ja makseid, kapitali liikumist ning ajutisi kaitsemeetmeid partnerluslepingu raames. Selle peatüki eesmärk on tagada kapitali ja maksete vaba liikumine investeringute jaoks mõlemas suunas, piirangutega võimaluse lubada ajutisi kaitsemeetmeid majandusliku stabiilsuse tagamiseks. See peatükk loob olulised reeglid rahavoo, investeringute tagasitoomise, panganduse, finantsturgude ja makseraskuste puhul kasutatavate ajutiste abinõude kohta. Peatükk koosneb kuuest artiklist (artiklid 19.1-19.6).

Artikkel 19.1 kohustab lepinguosalist garanteerima, et kapitali liikumine investeringuteks (nagu 18. peatükis kirjeldatud otseinvesteringud) on vaba: see hõlmab nii investeeritud kapitali liikumist kui ka tulude likvideerimist ja vabalt tagasi saatmist (repatrieerimist) investori asukohariiki.

Artikkel 19.2 näeb ette, et iga lepinguosaline võimaldab teha kõiki jooksevkonto (nt kauba- ja teenuskaubandus, investeerimistulud, ülekanded) tehingutega seotud makseid ja ülekandeid vabalt konverteeritavas valuutas, järgides Rahvusvahelise Valuutafondi (edaspidi *IMF*) põhikirja.

Artikkel 19.3 sätestab tehingutega seotud ülekandeid või makseid ja kapitali liikumist käsitlevate õigusnormide kohaldamise Artikleid 19.1 ja 19.2 ei tohi tõlgendada nii, et need keelavad lepinguosalistele riigisiseste seaduste (nt pankroti, väärtpaperite, kuritegude, finantsaruandluse, kohtutäitevmenetluse) ausa ja mittediskrimineeriva jõustamise, kui see ei tähenda varjatud piirangut kapitali või maksete liikumisele.

Artikkel 19.4 sätestab, et kui kapitali või maksete liikumine tekitab tõsiseid raskusi EL majandus- ja rahaliidu toimimises või nende tekkimise oht on olemas, võib EL vajadusel kõrvaldada kaitsemeetmeid kuni 6 kuuks, kuid ainult ulatuses, mis on hädavajalik.

Artikkel 19.5 näeb ette, et kui ühel lepinguosalisel on erandlikes tingimustes tõsiseid maksebilansi või välisfinantsraskusi, võib ta ajutiselt kehtestada või säilitada piiranguid jooksevkonto või kapitali liikumise suhtes. Need meetmed ei tohi olla diskrimineerivad, peavad olema IMF põhikirjaga kooskõlas, piiratud ulatuses ja kestusega ning järk-järgult tühistatavad, kui olukord normaliseerub.

Artikkel 19.6 selgitab, et ühtegi selle peatüki sätet ei tohi tõlgendada nii, et see tühistaks olemasolevate kahe- või mitmepoolsete kokkulepete lepinguosalistele soodsamad tingimused. Lisaks lepivad lepinguosalistes kokku teineteisega konsulteerimises, et tagada kapitali liikumise ja partnerluslepingu eesmärkide täitmise lihtsustamine.

20. peatükk käsitleb riigihankeid, st avaliku sektori poolt kaupade ja teenuste ostmist, menetluste läbipaistvust, turulepääsu ja võrdset kohtlemist. Peatüki eesmärk on avada ELi ja Mercosuri riikide hanketurud vastastikku, tagada aus konkurents, ära hoida proteksionismi ning võimaldada digitaalseid ja elektroonilisi hankeid. See peatükk on eriti oluline ka digiteenustele seisukohalt, kuna reguleerib elektroonilisi ja digitaalseid pakkumismenetlusi (artiklid 20.7 ja 20.21), digidokumentatsiooni ja läbipaistvust, võimaldades ühtlustatud, turvalist ja avatud e-riigihanget nii ELis kui Mercosuris, andes laiapõhjalise ja täpse raamistiku, kuidas riigihankeid reguleeritakse, hinnatakse ning kaebusi lahendatakse. Peatükk sisaldab 28 artiklit (artiklid 20.1-20.28).

Artikli 20.1 alusel tunnustavad lepinguosalisel avatud ja konkurentsipõhise riigihanke olulisust majandusarenguks ning lepivad kokku avada oma hanketurud.

Artikkel 20.2 määratleb peatükis kasutatavad põhimõisted nagu kommertskaubad, ehitusteenused, elektrooniline oksjon, korduvkasutatav loetelu, avatud- ja valikpakkumismenetlus ning standardid. See annab õigusselguse ja ühtlustab regulatiivset keskkonda kõigi lepinguosaliste vahel.

Artikkel 20.3 sätestab, millistele hankelepingutele peatükki rakendatakse, sh millised valitsus- ning asutuste hanked on reguleeritud ning millised erandid või piirangud võivad kehtida.

Artikkel 20.4 reguleerib, kuidas arvutatakse hanke väärtust, millega määratletakse, kas hange kuulub partnerluslepingu kohaldamisalasse.

Artikkel 20.5 lubab vajadusel kehtestada erandeid julgeoleku, riigikaitse, isikukaitse, avaliku korra, tervise ja intellektuaalomandi kaitseks. Need meetmed ei tohi olla varjatud diskrimineerimise vahendiks.

Artikkel 20.6 keelab igasuguse diskrimineerimise hankel nii kodumaiste kui teise lepinguosalise tarnijate ja kaupade suhtes.

Artikkel 20.7 soodustab ja reguleerib elektrooniliste süsteemide ja digitehnoloogiate kasutamist riigihangetes, sh autentimine, krüpteerimine ja pakkumuste turvaline esitamine.

Artikkel 20.8 nõuab hankemenetluste läbipaistvust, erapooletust ja meetmeid huvide konfliktide ning korrupsiooni vältimiseks. Lubatud meetoditeks on avatud, valik- või piiratud pakkumismenetlus.

Artikkel 20.9 sätestab, et kaupade päritolu määramisel eelistusi ei rakendata.

Artikkel 20.10 võimaldab lepinguosalisel keelduda teise lepinguosalise teenuseosutajale eeliste andmisest, kui tegemist ei ole olulise tegevusega territooriumil.

Artikkel 20.11 keelab kohaliku arengu või maksebilansi eesmärgil rakendatavaid erimeetmeid (nagu sunnitud investeeringud või kodumaised vastuostud).

Artikkel 20.12 nõuab, et kõik hankedokumentatsioon, reeglid ja otsused oleks avalikult ning pidevalt kättesaadavad, sh digitaalsed kanalid.

Artikkel 20.13 reguleerib, kuidas ja millal hanketeated peavad olema avalikustatud, nii riiklikul kui ELi tasandil, tagamaks osalemisvõimalused kõigile tarnijatele.

Artikkel 20.14 sätestab nõuded tarnija finantsilisele ja tehnilisele suutlikkusele ning varasemale kogemusele, keelates põhjendamatud piirangud.

Artikkel 20.15 kirjeldab, kuidas ja millal kvalifitseeritud tarnijad valitakse, sh valikpakkumismenetlus ja korduvkasutatavad loetelud.

Artikkel 20.16 keelab diskrimineerivad tehnilised nõuded, soodustab rahvusvaheliste standardite kasutamist ning keskkonna- ja loodusressursside arvestamist.

Artikkel 20.17 lubab hankeksustel nõuda kõiki vajalikke dokumente ja infot tarnijalt ning kehtestab info jagamise reeglid.

Artikkel 20.18 nõuab, et kõigile osalejatele oleks ette nähtud piisav aeg pakkumuse esitamiseks, sõltuvalt hanke keerukusest ja kanali eripärast.

Artikkel 20.19 lubab teatud juhtudel hankida teenust läbirääkimiste teel.

Artikkel 20.20 kirjeldab erijuhud, kus piiratud pakkumismenetluse kasutamine on lubatud, näiteks tehnilise ainuõiguse korral või kiireloomulises situatsioonis.

Artikkel 20.21 reguleerib elektrooniliste oksjonite korraldamist ning automaatsete pakkumuste hindamise süsteeme.

Artikkel 20.22 sätestab pakkumuste läbivaatamise, valikukriteeriumid, konfidentsiaalsuse ning tingimused hankelepingu sõlmimiseks.

Artikkel 20.23 nõuab edukate ning ebaedukate pakkumuste ja sõlmitud hankelepingute kohta piisava teabe avalikustamist.

Artikkel 20.24 määrab, mis tingimustel ja kellele peab hanke kohta infot avaldama, tagades konfidentsiaalsuse ja ausa konkurentsi.

Artikkel 20.25 nõuab efektiivse, mittediskrimineeriva ja läbipaistva vaidlustusmehhanismi loomist kõigile tarnijatele, sh vajadusel ajutised kiirmeetmed ja õiguskaitse.

Artikkel 20.26 reguleerib hankeulatuses muudatuste ja paranduste tegemise korda ning vajalikke kompensatsioone.

Artikkel 20.27 kirjeldab riigihangete allkomitee ülesandeid – turu avamise jälgimine, statistika vahetamine, koostöö arendamine ja infovahetus.

Artikkel 20.28 näeb ette lepinguosaliste koostöö, infovahetuse ja heade praktikate levitamise, eriti digitaalsete lahenduste, VKEde juurdepääsu ja jätkusuutlike hanketavade arendamise osas.

20. peatükiga on seotud veel ka viisteist lisa. Lisad 20-A määratleb ELi reguleerimisala riigihangete valdkonnas; **Lisad 20-B kuni 20-E** määratlevad vastavalt Argentina, Brasiilia, Paraguay ja Uruguay reguleerimisalad riigihangete valdkonnas; **Lisa 20-F** käsitleb ELi teabe ja teadete avaldamist; **Lisad 20-G kuni 20-J** käsitlevad vastavalt Argentina, Brasiilia, Paraguay ja Uruguay teabe ja teadete avaldamist; **Lisa 20-K** sisaldab kokkuvõtlikku teadet; **Lisa 20-L** sisaldab teadet, millega huvitatud tarnijaid kutsutakse taotlema kandmist korduvkasutatavasse nimekirja; **Lisa 20-M** määratleb ajavahemikud; **Lisa 20-N** sõnastab piirmäärade kohandamise valemi ja **Lisa 20-O** sisaldab kavandatava hanke teavet.

21. peatükk reguleerib intellektuaalomandi õigusi ELi–Mercosuri vahelises kaubanduses, rõhutades tasakaalu õiguste omanike ja avalike huvide vahel, innovatsiooni ning ausa konkurentsi edendamist. Peatükk hõlmab autorikaitset, kaubamärke, disainilahendusi, geograafilisi tähiseid, patente, taimesorte ja ärisaladusi ning seab detailse raamistiku nii õiguste kehtestamiseks, kaitseks kui ka nende tõhusaks jõustamiseks turul ja piiril. Seda peatükki iseloomustab Intellektuaalomandi õiguste kaubandusaspektide lepingu (edaspidi *TRIPS-leping*¹³) normidega suures osas sünkroonis olev kõrgetasemeline kaitse, lai temaatiline ulatus, spetsiifilised režiimid (nt geograafilised tähised, disainid), selged jõustamisreeglid ja läbipaistvuse ning tehnilise koostöö alased kohustused. Ühtlasi on see ka lepingu üks mahukamaid peatükke, koosnedes neljast jaost ja 60 artiklist (artiklid 20.1-20.60).

A jagu – Üldsätted ja -põhimõtted

Artikkel 21.1 määrab, et partnerluslepingus järgivad lepinguosalisel WTO ja TRIPS-lepingus sätestatud norme ning rakendavad reegleid oma õigussüsteemi ja praktika kohaselt.

Artikkel 21.2 toob välja, et intellektuaalomandi regulatsioon peab soodustama innovatsiooni, tehnoloogiasiiret, majanduslikku ja sotsiaalset heaolu ning tagama õiguse omanike ja avalike huvide tasakaalu.

Artikkel 21.3 sätestab, kuidas mõistetakse intellektuaalomandit, viitab TRIPS-lepingule ja täpsustab, et kaitse hõlmab ka konkurentsi ja õiguste kuritarvituse vastu võetavaid meetmeid.

Artikli 21.4 järgi kinnitavad lepinguosalisel, et intellektuaalomand peab edendama majanduslikku, sotsiaalset ja teaduslikku arengut ning võivad kehtestada seaduses lubatud paindlikkusklauseid.

Artikkel 21.5 tagab teise lepinguosalise kodanikele vähemalt sama soodsa kohtlemise kui enda kodanikele seoses intellektuaalomandi kaitsega.

Artikkel 21.6 tunnustab bioloogilise mitmekesisuse väärtust ning põlisrahvaste teadmiste kaitset, viidates rahvusvahelistele kokkulepetele.

Artikkel 21.7 lubab lepinguosalistel ise kehtestada oma intellektuaalomandi õiguste ammendumise süsteemi, järgides rahvusvahelisi põhimõtteid.

Artiklis 21.8 kinnitatakse WTO ministrite konverentsil 14. novembril 2001 vastu võetud TRIPS-lepingu ja rahvatervise deklaratsiooni olulisust, rõhutades paindlikkust rahvatervise huvides.

B jagu käsitleb intellektuaalomandi õigustega seotud standardeid, koosnedes seitsemest alajaost.

1. alajagu, artiklid 21.9–21.17 käsitlevad rahvusvahelistest lepingutest (näiteks Berni kirjandus- ja kunstiteoste kaitse konventsioon¹⁴, Pekingi audiovisuaalsete esituste leping¹⁵ jne) tulenevaid õigusi

¹³ TRIPS e *Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights* on WTO leping, mis kehtestab miinimumstandardid intellektuaalomandi õiguste kaitseks ja jõustamiseks kõikides WTO liikmesriikides. See hõlmab näiteks autoriõigusi ja nendega seotud õigusi, kaubamärke, patente, tööstusdisainilahendusi, geograafilisi tähiseid.

¹⁴ Konventsioon on sõlmitud 9. septembril 1886 Bernis ja muudetud 28. septembril 1979.

¹⁵ Leping on sõlmitud 24. juunil 2012 Pekingis.

ja kohustusi samuti autori-, esitaja- ja fonogrammitootja õigusi, kaitse kestust, edasimüügiõigust ning kollektiivse esindamise ja tasude küsimusi, erandeid ja tehnilisi meetmeid.

2. alajagu, artiklid 21.21–21.26 sisaldavad järgmist: kohustust järgida 15. juunil 1957. aastal Nice'is sõlmitud märkide registreerimisel kasutatava kaupade ja teenuste rahvusvahelise klassifikatsiooni Nizza kokkulepet ; üleskutset lepinguosalistele ühineda märkide rahvusvahelise registreerimise Madridi kokkuleppe protokolliga; kaubamärkide registreerimismenetlust, kaubamärgist tulenevaid õigusi ja piiranguid, üldtuntud kaubamärkide kaitset, pahauskseid taotlusi ning piiratud erandeid.

3. alajagu, artiklid 21.27–21.32 reguleerivad disainilahenduste rahvusvahelisi kokkuleppeid ja kaitset, kaitse tähtaega, registreerimata lahendusi, erandeid ning autoriõiguse ja disainilahenduste seoseid.

4. alajagu, artiklid 21.33–21.39 hõlmavad geograafiliste tähiste tunnustamise ja kaitse põhimõtteid, nende lisamist kaitsealuste nimekirja, kaitset ELi ja Mercosuri vahel, spetsiifilisi kaitsetasemeid ning asjaajamise õigusraamistikku.

5. alajagu, artikkel 21.40 viitab patendikoostööle ning standarditele.

6. alajagu, artiklis 21.41 lepitakse kokku taimesortide kaitse rahvusvahelises raamistikus.

7. alajagu, artiklid 21.42–21.43 reguleerivad ärisaladuste kaitset, konfidentsiaalsele teabele juurdepääsu ja kasutamise reegleid ning kohtumenetluse sätteid nende kaitseks.

C jagu – Intellektuaalomandi õiguskaitse tagamine koosneb kahest alajaost.

1. alajagu, artiklid 21.44–21.56 käsitlevad õiguskaitse üldpõhimõtteid, õigustatud isikuid, tõendite kogumist, ajutisi meetmeid, kahjuhüvitusi, kohtukulude kandmist, avalikkuse teavitamist, omandiõiguse eelduseid ja üldsuse teadlikkust intellektuaalomandist.

2. alajagu, artiklid 21.57–21.58 seadustavad piiril rakendatavad tollimeetmed võltsitud kauba ja õigusi rikkuvate toodete vastu (kaasa arvatud kaubamärgi-, autoriõiguse- ja geograafilise tähise rikkumised), piiritollide roll ja info vahetus.

D jagu, artikkel 21.59 määratleb komitee rolli järelevalves, info- ja kogemuste vahetuses ning standardite arendamises. **Artikkel 21.60** sätestab, et lepinguosalistel on kohustus teha koostööd, sealhulgas teadlikkuse suurendamisel, tehnilises abis, tarbijate ja õiguste omanike infopoliitikas, VKEde kaasamises ja võltsimise vähendamises.

21. peatükiga on tihedalt seotud viie lepingu lisa. Need lisad on „Intellektuaalomandi“ peatüki rakendamisel õigusliku ja praktilise raamistiku keskmes – nende uuendamine, täiendamine ja vaidlustamine toimub läbi artikli 21.59 allkomitee ja lepingu järelevalvemehhanismide. See tagab paindlikkuse, ajakohasuse ning lisab partnerluslepingule operatiivse koostöötasandi, mis teeb selle peatüki unikaalseks EL–Mercosuri kontekstis.

21-A lisa määrab spetsiifilised seadusviited ja terminid geograafiliste tähiste, patentide, taimesortide jms osas.

21-B lisa sisaldab kaitstavate EL-i liikmesriikide ja Mercosuri riikide geograafiliste tähiste nimekirja (nt juustud, joogid, puuviljad jne)- kokku 357 nimetust. 21-B lisa ei sisalda Eesti päritolu tooteid. Nimekirjas on esindatud peamiselt klassikalised Lääne- ja Lõuna-Euroopa (nt Itaalia, Prantsusmaa, Hispaania, Portugal) tooted, sealhulgas juustud, veinid, lihad ja joogid. Tulevikus on Eesti geograafiliste tähiste (GI) võimalik lisada partnerluslepingu kaitstavate GI nimekirja vastavalt peatüki 21 reeglitele ja menetlusele (detailne regulatsioon GI lisamise etappide ning otsustamise menetluse kohta on sätestatud artiklis 21.34 ning artikli 21.39).

21-C lisa sätestab nimekirjad ja vaidlustused geograafiliste tähiste osas.

21-D lisa kehtestab geneetiliste ressursside ja bioloogilise mitmekesisuse suhtes asjakohased loetelud.

21-E lisa sisaldab loetelu varasemaid kasutajaid (Mercosuri riikides), kes tohivad teatud Euroopast pärit nimetusi edasi kasutada piiratud kujul.

22. peatüki eesmärk on toetada VKEde osalemist kaubanduses, tunnustades nende rolli majanduskasvus, tööhõives ja innovatsioonis. Peatükis rõhutatakse vajadust vähendada mittetariifseid tõkkeid ning tugevdada koostööd, mis on VKEdele kasulik. Peatükk koosneb neljast artiklist (artiklid 22.1-22.4).

Artikli 22.1 kohaselt on lepinguosalistel kohustus toetada VKEde arengut ja ligipääsu partnerluslepinguga loodud võimalustele.

Artikkel 22.2 kohustab looma avalikku veebilehte ja elektroonilist andmebaasi, mis lihtsustaks VKEdele turuinfo ja dokumendinäidiste leidmist, sh lisade, tariifide, päritolureeglite, intellektuaalomandi, tehniliste normide jm kohta.

Artikkel 22.3 kohustab menetlusosalisi määrama kontaktisiku või koordinaatori, kelle vastutusel on VKEsid puudutavate küsimustega tegelemine, info vahetamine ja koordineerimine.

Artikkel 22.4 välistab selle peatüki alusel tekkinud vaidluste lahendamise partnerluslepingu üldise vaidluste lahendamise mehhanismi kaudu.

23. peatükk tagab ausa ja tõhusa konkurentsi ELi ja Mercosuri vahel ning rõhutab konkurentsivastase tegevuse ja koondumiste mõju kaubandusele. Peatükk sisaldab seitset artiklit (artiklid 23.1-23.7).

Artikkel 23.1 täpsustab peatükis kasutatavad mõisted (nt konkurentsivastane tegevus, konkurentsiasutus, konkurentsiõigus).

Artikkel 23.2 keelab konkurentsivastased kokkulepped, turgu valitseva seisundi kuritarvitamise ja ühinemised, mis kahjustavad konkurentsi ning seab läbipaistvuse ja õiglase menetluse nõuded.

Artikkel 23.3 kohustab menetlusosalisi kehtestama/säilitama toimivaid konkurentsieeskirju ning määrama kontaktisikud koostöök.

Artikkel 23.4 annab menetlusosalisele õiguse hoida kontrolli teatud ettevõtete üle, kuid neile kehtivad konkurentsireeglid avaliku huvi kaitse tingimustes.

Artikkel 23.5 näeb ette, et lepinguosaliste konkurentsiasutused võivad konkurentsioiguse rakendamise eesmärgil vahetada omavahel mittekonfidentsiaalset teavet ning teha koostööd täitetoimingute osas. Koostöö ei piira menetlusosalise õigust teha iseseisvaid otsuseid. Teabe edastamine ei ole kohustuslik, kuid kui seda tehakse, võib selle kasutamisele kehtestada tingimusi.

Artikkel 23.6 võimaldab ametlikke konsultatsioone juhul, kui ühe menetlusosalise konkurentsioigust või huve mõjutab teise menetlusosalise tegevus.

Artikkel 23.7 selgitab, et konkurentsivaidlused on jäetud partnerluslepingu 29. peatüki ulatusest välja.

24. peatüki regulatsioon keskendub läbipaistvusele ja koostööle, et toetused oleksid kooskõlas nii rahvusvaheliste (WTO) kui ka piirkondlike reeglitega ning ei moonutaks turgu ega vähendaks kaubanduse liberaliseerimisest saadavat kasu. Lepinguosalised tunnustavad, et teatud subsiidiumid võivad olla vajalikud avalike poliitikaeesmärkide täitmiseks – näiteks regionaalse arengu, innovatsiooni või konkurentsivõime toetamiseks –, kuid rõhutatakse, et seejuures tuleb vältida turu toimimise häirimist ning ebaõiglast konkurentsieelist. Subsiidiumite regulatsioon on seega oluline mehhanism turuosaliste usalduse, investeerimiskindluse ja stabiilse majanduskeskkonna tagamiseks. Peatükk koosneb kahest artiklist (artiklid 24.1. ja 24.2).

Artikkel 24.1 rõhutab subsiidiumide vajalikkust avaliku poliitika huvides ja turumoonutuste minimeerimise tähtsust.

Artikkel 24.2 seab selged raamid, kuidas menetlusosalised peavad käituma: omavahel peetakse regulaarselt konsultatsioone ja vahetatakse teavet subsiidiumipoliitika kohta, eriti nende osas, mis võivad mõjutada kaubandusvooge või konkurentsi. Koostöö hõlmab nii tehniliste kontrollimeetmete arutamist kui ka läbipaistvuse suurendamist, näiteks läbi avalike raportite, andmebaaside ja analüüside. Lisaks on lepinguosalisel kohustatud hindama ja üle vaatama koostöö tulemuslikkust iga kolme aasta tagant, et tuvastada võimalikud riskid ja välja töötada lahendusi parimate tavade rakendamiseks. Vajadusel luuakse halduslepingud või konkreetset koostöömehhanismid, mis aitavad subsiidiumiküsimusi praktikas lahendada.

25. peatükk käsitleb riigi osalusega äriühingute, monopoolsete asutuste ja ettevõtete turukäitumist lepinguosaliste vahel. Peatüki eesmärk on tagada, et avaliku sektori ettevõtted, kellele on antud ainu- või erioigused või mida lepinguosaline omab/kontrollib, tegutseksid kaubandussuhetes läbipaistvalt ja lähtudes ärilistest kaalutlustest. Kasumile orienteeritud tegevuses peavad need ettevõtted järgima turumajanduse põhimõtteid ega tohi arendada diskrimineerivat, konkurentsi piiravat või proteksionistlikku käitumist. Mõõdetud piiranguid ja erirežiime lubatakse siiski avalike ülesannete täitmisel või väikese turuosa korral. Peatükk koosneb seitsmest artiklist (artiklid 25.1-25.7).

Artikkel 25.1 sätestab olulised mõisted ja täpsustab, mis on riigi osalusega ettevõtte, mis on ainu- või erioigustega ettevõtte ning millal käsitletakse üksust ärilises käitumises. See annab alust kogu regulatsioonile, aidates selgelt eristada, kellele ja millises tegevusvaldkonnas peatükk kehtib. Nõnda minimeeritakse õiguslikke arusaamatusi ettevõtluskeskkonnas.

Artikkel 25.2 täpsustab, milliste ettevõtete ja tegevusvaldkondade suhtes peatüki regulatsioon tegelikult rakendub ning millised juhtumid jäävad sellest välja, sh riigihanked, avalikel eesmärkidel osutatavad teenused ja väikese turumõjuga ettevõtted. Nii välditakse liigset bürokraatiat ja kaitstakse avaliku sektori põhjendatud ülesandeid.

Artikkel 25.3 kehtestab aluspõhimõtted: lepinguosalisel kinnitavad rahvusvaheliste reeglite (GATT 1994, GATS VIII artiklid) järgimist ja rõhutavad, et menetlusosalistel on õigus ise otsustada ettevõtete loomise või monopolide üle. Samas võib menetlusosalise sekkumine olla õigustatud vaid juhul, kui see ei lähe vastuollu kaubandust reguleerivate rahvusvaheliste kohustustega.

Artikkel 25.4 näeb ette, et kõik 25. peatükis käsitletud ettevõtted peavad turul käituma äriliste kaalutluste alusel ega tohi omakasupüüdliselt pakkuda soodustusi või keelduda tehingutest muul alusel, kui see oleks turumajanduses tavapärane. Ainult siis, kui ettevõtte täidab avalikku ülesannet, võivad kehtida erisused. See artikkel aitab vältida konkurentsi kahjustamist ja soodustab rahvusvahelise kaubandussuhete ausust.

Artikkel 25.5 sätestab lepinguosalise õiguse nõuda infot, kui arvatakse, et mõne riigi osalusega või ainuõigusega ettevõtte tegevus kahjustab tema huve. Lepinguosaline, kelle käest infot taotletakse, on kohustatud kiiresti vastama. Selline mehhanism tugevdab usaldust ja aitab vältida varjatuid turumängusid.

Artikkel 25.6 sätestab lepinguosalise kohustuse vahetada kogemusi ja arutada võimalikke uusi kohustusi või reegleid riigi osalusega ettevõtete kohta. See võimaldab vajadusel ühist arusaama uuendada vastavalt muutuvatele turu- ja poliitilistele tingimustele.

Artikkel 25.7 kirjeldab menetlust, millega ühisnõukogu võib vaadata läbi ja muuta piirangute, ettevõtete ja sektorite loetelu, mille suhtes peatükk kehtib. See paindlikkus võimaldab partnerluslepingut muuta vastavalt reaalsele majandusolukorrale.

25. peatükiga on tihedalt seotud lisa 25-A, mis määratleb need sektorid, ettevõtted või tegevused, mille suhtes peatüki piirangud, vabastused ja kohaldamisala kehtivad, ning selles kirjeldatakse ka võimalikud erandid ja künnised ehk milliste juhtumite korral peatüki regulatsioon kohaldub.

26. peatükk on partnerluslepingu üks kaasaegsemaid osi, rõhutades kestliku arengu põhimõtete integreerimise olulisust kaubandus- ja investeerimispoliitikasse. Peatükis sätestatakse lepinguosaliste õigus kehtestada oma keskkonna- ja töökaitsenõudeid ning pidada kinni rahvusvahelistest lepingutest (ILO¹⁶, kliima- ja bioloogilise mitmekesisuse konventsioonid). Fookuses on läbipaistvus, avalikkuse kaasamine, teadlikkuse tõstmine ning päriselt tõhusad järelevalve- ja vaidluste lahendamise mehhanismid. Näiteks ettevaatusprintsip, teaduspõhine poliitika, pidev konsultatsioon, dokumentide kättesaadavus ja eksperdimenetlused on selgelt lahti kirjutatud. Peatüki eesmärk on vältida keskkonna- ja tööstandardite nõrgendamist konkurentsieelise nimel ning tagada, et kaubandussuhted aitavad kaasa kestliku arengu eesmärkide saavutamisele. Peatükk koosneb 18 artiklist (artiklid 26.1-26.18).

¹⁶ ILO - *International Labour Organization* e Rahvusvaheline Tööorganisatsioon.

Artikkel 26.1 püstitab üldised eesmärgid: partnerlusleping peab toetama kestlikku arengut, sotsiaalseid, majanduslikke ja keskkonnaeesmärke ning rahvusvahelisi standardeid, tagades pikaajalise kasu igale lepinguosalisele.

Artikkel 26.2 kinnitab iga lepinguosalise õigust kehtestada oma keskkonna- ja tööõiguse standardid, ent rõhutatakse, et neid ei tohi allapoole lasta kaubanduse liberaliseerimise nimel ning normide pidev täiendamine on soovitatav.

Artikkel 26.3 paneb lepinguosalisele kohustuse arendada, muuta ja rakendada kestliku arengu meetmeid läbipaistvalt ning anda avalikkusele võimalus nendes protsessides kaasa rääkida. See aitab tõsta ühiskonna teadlikkust ja usaldust poliitika vastu.

Artikkel 26.4 seab fookusesse ILO konventsioonide ja teiste tööstandardite rakendamise ning inimväärse töö edendamise. Lepinguosalised kohustuvad kaitsma põhimõtteid nagu sunniviisilise töö kaotamine, lapstöö lõpetamine ja diskrimineerimise vältimine.

Artikkel 26.5 kinnitab vajadust täita keskkonnavalaste rahvusvaheliste lepingute (nt Pariisi kliimaleppe) nõuded ja teha koostööd nende efektiivsuse tagamisel. See tagab, et kaubandussuhted ei soodusta keskkonna laastamist.

Artikkel 26.6 kohustab lepinguosalisi toetama kliimamuutustega võitlemist globaalsel ja piirkondlikul tasandil (sisaldades Pariisi leppe eesmärke) ning propageerima kliimakindlat investeerimiskeskonda.

Artikkel 26.7 rõhutab elurikkuse säilitamist ja loodusvarade mõistlikku kasutamist, sh ohustatud liikidega kaubitsemise keeldu. See aitab kindlustada, et kaubandus ei kahanda elukeskkonda.

Artikkel 26.8 seab fookusesse metsaressursside säästliku kasutamise, ebaseadusliku metsaraie vastu võitlemise ning keskkonnasõbralike metsasaaduste toetamise.

Artikkel 26.9 kohustab järgima rahvusvahelisi kokkuleppeid mere ja kalavarude säästlikuks kasutamiseks ning tagama vesiviljelussektori vastutustundlikkuse.

Artikkel 26.10 nõuab, et kõik kestliku arenguga seotud otsused peavad põhinema usaldusväärsel teaduslikul ja tehnilisel infol, vajadusel kohaldatakse ettevaatuspõhimõtet ning meetmeid uuendatakse vastavalt uuele teadusinfole.

Artikkel 26.11 asetab rõhu tarneahela läbipaistvusele, ettevõtete sotsiaalsele vastutusele ning rahvusvaheliste standardite (ILO, OECD, ÜRO) järgimisele ja propageerimisele.

Artikkel 26.12 toetab kaubandus- ja investeerimistegevuste kaudu sotsiaal- ja keskkonnatingimuste parandamist, kogemuste vahetamist ja ühiselt kasulike algatuste arendamist.

Artikkel 26.13 näeb ette, et koostöö selles vallas peaks hõlmama teadmiste ja oskuste vahetust töö, keskkonna, kliima ning ringmajanduse teemadel ning panustama koostöövõrgustiku arengusse.

Artiklid 26.14–26.18 reguleerivad tehnilist koostööd, vaidluste lahendamist ning peatüki rakendamise järelevalvet ja ajakohastamist, sh ekspertide kaasamist ning kogemuste arvesse võtmist.

26. peatükiga on tihedalt seotud 26-A Lisa, mille eesmärk on tugevdada kestlikkuse, keskkonnakaitse ja tööõiguste järgimist kaubandussuhetes. See lisa täpsustab ja täiendab partnerluslepingu 26. peatükki kaubanduse ja kestliku arengu kohta, muutes kestlikkuse kohustused siduvamaks ning tagades, et majanduskoostöö ei toimuks looduse ega sotsiaalsete õiguste arvelt. Lisa koosneb kolmest põhiosast ja hõlmab kokku 62 punkti. Osa A — Kaubandus ja kestlik areng sisaldab üldisi põhimõtteid ja rahvusvaheliste kokkulepete viiteid (nt WTO, Pariisi kliimalepe, ILO jm), meetmeid koostööks ning menetlusi erinevate koostööplatvormide ja allkomiteede kaudu. Peatähelepanu on kestliku arengu põimimisel kaubandusse eri tasanditel. Osa B — Koostöö ja ebavõrdsuse vähendamine käsitleb piirkondadevahelist, tehnilist ja rahalist koostööd, toetust investeringutele ning lisameetmeid haavatavate rühmade, nagu VKEde, naiste, kohalike kogukondade, jaoks. Tuuakse eraldi välja, milliseid kestliku arengu aspekte (nt metsade, elurikkuse, energiataristu jm valdkonnas) eelistatakse koostöö ja toetuste planeerimisel. Osa C — Lõppsätted selgitab, et lisa on partnerluslepingu 26. peatüki ametlik osa ja selle kohaldamist reguleerivad samad vaidluste lahendamise reeglid ning vastutus jaguneb lepinguosaliste vahel. Täpselt sätestatakse, milliseid protseduurilisi reegleid ja vaidlusmehhanisme selles kontekstis järgitakse ning et lisa vastuvõtmine ei kinnita WTO regulatiivset vastavust iseenesest.

27. peatükk sätestab üldised läbipaistvusealased kohustused, sh kuidas EL ja Mercosuri riigid annavad teada õiguslikest muudatustest, avaldavad õigusakte, loovad konsultatsioonimehhanisme ning tagavad kõigi kaubanduse ja investeerimisega seotud haldusmenetluste läbipaistvuse ja prognoositavuse. Selle peatüki olulisus seisneb usaldusväärsete ja ennustatavate raamtingimuste loomises ettevõtetele, selgete menetlusreeglite kehtestamises (nt andmete avalikustamine, haldusmenetluste teavitamine, pöördumine, läbivaatamine ja vaideõigus) ning VKEdele, investoritele ja ühiskonnale võimaluse loomiseks kaasata nad õigusloome protsessidesse. Võrreldes tavapärase vabakaubanduslepingutega on partnerluslepingu läbipaistvuse peatükk innovatiivne seetõttu, et see rõhutab elektroonilist teavitamist, avaliku konsultatsiooni nõudeid, objektiivset ja erapooletut menetlust ning läbivaatamise ja vaidevõimalusi. Peatükk sisaldab kaheksat artiklit (artiklid 27.1-27.8).

Artikkel 27.1 defineerib keskse terminoloogia läbipaistvuse valdkonnas ja selgitab, millised otsused ning meetmed kuuluvad regulatsiooni alla.

Artikkel 27.2 seab selgeks eesmärgiks prognoositava ja ausa regulatiivse keskkonna tagamise, sh VKE-dele ligipääsu lihtsustamise.

Artikkel 27.3 kehtestab kohustuse avaldada kõik kaubanduslepinguga seotud õigusaktid ametlikes kanalites, võimalusel elektrooniliselt, ja tagada nende mõistlik ajaline kättesaadavus ning selgitus kehtestatud eesmärgist.

Artikkel 27.4 näeb ette mehhanismi üldkohaldatavate meetmete kohta päringute esitamiseks ja nendele vastamiseks nii isikutele kui teise lepinguosalisele, tugevdades regulatiivset avatud dialoogi.

Artikkel 27.5 paneb paika objektiivsuse, erapooletuse ja mõistlikkuse nõude haldusmenetlustes ning õiguse vahetult mõjutatud isiku teavitamiseks ja tõendite esitamiseks.

Artikkel 27.6 tagab haldusotsuste sõltumatu, kiire ja mittediskrimineeriva läbivaatamise ja võimaluse otsuseid edasi kaevata objektiivses kohtumenetluses.

Artikkel 27.7 innustab kasutama regulatiivse mõju hinnanguid, menetluste järeelhindamist ja rahvusvahelises kaubanduses läbipaistvuse standardite arendamist.

Artikkel 27.8 sätestab, et läbipaistvuse üldraamistik on kohaldatav koos kõigi teiste partnerluslepingu erinormidega.

28. peatükk on partnerluslepingus kriitilise tähtsusega, võimaldades lepinguosalistel ära hoida olukordi, kus kaubanduse reeglid võivad ohustada lepinguosaliste julgeolekuhuvisid, avalikke huve või rahvusvahelisi kohustusi. Peatüki olulisus seisneb selles, et selle abil saab lepinguosaline teha erandeid nii turu avatuses, investeringutega seotud õigustes kui ka läbipaistvusest, kui olukorra eripära seda nõuab. Peatüki sätted võtavad üle GATT XX artikli ja WTO standardid ning viitava ÜRO põhikirjale. Võrreldes varasemate lepingutega loob partnerlusleping erandite peatükiga selgemad teavitamisreeglid, maksu- ja julgeolekuerandite detailsed piirid ning konfidentsiaalse teabe kaitsemehhanismid, mis aitavad tagada, et erandeid rakendatakse ausalt ja läbipaistvalt ning mittediskrimineerival viisil. Peatükk koosneb viiest artiklist (artiklid 28.1-28.5).

Artikkel 28.1 sätestab võimaluse piirata või varjata infot, kui see on vajalik julgeoleku, sõjatööstuse, tuumaainete või rahvusvaheliste kriisiolukordade korral, viidates ÜRO põhikirjast tulenevatele kohustustele.

Artikkel 28.2 võtab üle GATT XX artikli sätted, võimaldab lepinguosalise võtta meetmeid, mis on vajalikud nt avaliku kõlbluse, ohutuse, tervisekaitse, loodusvarade säästmise või ajaloo- ja kunstiväärtuste kaitseks ning seab ranged tingimused nende erandite rakendamisele.

Artikkel 28.3 tagab, et maksu- ja topeltnmaksustamise lepingud jäävad kehtima ning annavad riikidele vabaduse maksuõigust kohaldada nii, et see ei ole partnerluslepinguga vastuolus.

Artikkel 28.4 kaitseb konfidentsiaalset infot, lubades selle avalikustamist üksnes erandlikel asjaoludel ja tagades kaitse vahekohtu menetluses.

Artikkel 28.5 näeb ette, et WTO peatamisotsuste kohaldamine on käsitletav lepinguasjades samaväärsena ning aitab säilitada rahvusvahelist õigusselgust kaubandussüsteemi peatamise või kriisi korral.

29. peatükk reguleerib erinevaid võimalusi, kuidas lepinguosalistel saavad lahendada partnerluslepingust tulenevaid erimeelsusi tõhusalt, läbipaistvalt ja võimalikult heas usus. Selle peatüki olulisus seisneb turuosaliste õiguskindluse, lepinguliste õiguste kaitse ning kogu partnerluslepingu toimimise usaldusväarsuse tagamises: see aitab ennetada potentsiaalset proteksionismi, arbitraarseid tõkestavaid meetmeid ja soodustab vaidluste rahumeelset ning kiiret lahendamist. Võrreldes varasemate vabakaubanduslepetega on partnerluslepingu peatükk eriti innovatiivne oma struktuuri, kiireloomuliste menetluste, avalikkuse kaasamise (sh istungite avalikkuse võimalus), selgete tähtaja- ja konfidentsiaalsusreeglite ning mitmetasemelise (konsultatsioon, vahendus, vahekohus) mehhanismi poolest. Teine uuenduslik aspekt on vahekohtunike nimetamise

sõltumatus ja *amicus curiae* võimalus, mis avardab rahvusvahelisi kaasamispraktikaid ja läbipaistvust. Laias laastus võib sellesse peatükki kuuluvad 27 artiklit (artiklid 29.1-29.27) jagada kolmeks grupiks.

1. grupp gruppi kuuluvad konsultatsioonide (**artikkel 29.5**) ja vahenduse (**artikkel 29.6**) sätted. Nende eesmärk on pakkuda lepinguosalistele kiire, mitteametliku ja odava võimaluse ennetada kohtuvaidlusi - lepinguosalistes peavad esmalt tegema kõik, et küsimus lahendada dialoogi või vahendaja toel, enne kui minnakse formaalse vahekohtumenetluseni. Vahendus saab toimuda ainult lepinguosalistes nõusolekul ja kujutab endast täiesti eraldi, menetluse lihtsustamiseks loodud võimalust, millega säästetakse ressursi ning toetatakse usaldust.

2. grupp hõlmab enamikku peatüki sätteid, mis algavad vahekohtu moodustamise (**artikkel 29.7**), vahekohtunikke puudutavate kvalifikatsiooni- ja sõltumatuse reeglitega (**artiklid 29.8–29.9**), ja lõpevad vahekohtu istungite, teabe kogumise, otsustusmenetluse ning õiguskaitsevahendeid ja täitmist puudutavate artiklitega (nt **artikkel 29.10–29.21**). Vahekohtunike nimekirja koostamise reeglid, avalike istungite võimalus ning *amicus curiae* roll (st kolmandad isikud võivad esitada arvamusi) - kõik need võimaldavad siduvat, läbipaistvat ja kiiremat lahendust kui varasemas praktikas. Konfidentsiaalsusreeglid on leevendatud avalikkuse kasuks, kui lepinguosalistes ei otsusta teisiti. Vahekohtu otsuste täitmist reguleerivad sätted (**artiklid 29.17–29.21**) võimaldab esmakordselt detailseid ajutisi õiguskaitsevahendeid (nt kontsessioonide peatamine, ajutine hüvitis, eriti kiireloomulised korrad riknevate kaupade puhul, tähtjareeglid).

3. grupp hõlmab vaidluse defineerimist, osalisi, kohaldamisala (**artiklid 29.1–29.4**), foorumi valikut (**artikkel 29.23**), tähtjad, kulud, konfidentsiaalsust (**artiklid 29.25–29.27**) ning kompromissi ehk vastastikku rahuldava lahenduse vormistamist ja registreerimist (**artikkel 29.24**). Kõik need artiklid moodustavad menetluse haldusliku ja tehnilise vundamenti ning kindlustavad, et protsess oleks õiguskindel, kuluefektiivne ja vältimaks dubleerimist teiste rahvusvaheliste süsteemidega (nt WTO).

29. peatükiga on sisuliselt seotud 3 lisa.

29-A lisa sätestab vahekohtu moodustamise, tööprotsesside, vahekohtunike valiku ja asenduse reeglid, istungite korralduse ja tehnilised detailid.

29-B lisa nõuab sõltumatust, huvide konfliktide puudumist, konfidentsiaalsuse ja erapooletuse hoidmist. Iga rikkumisega kaasneb vahekohtuste kaebemenetlus.

29-C lisa loob formaalse menetlusraamistiku kompromisslahenduste saavutamiseks vaidluse algfaasis. See reguleerib ka vahendaja valikut, vahenduse tehnilisi samme, lepinguosalistes õigusi ja kohustusi, võimalust vahendus igal ajahetkel katkestada ilma õiguslike tagajärgeta jne.

IV osa reguleerib partnerluslepingu jõustumist, ajutist kohaldamist, muudatusi ja peatamist ning liikmestaatuse laienemist. Selle peatüki eesmärk on tagada selged reeglid partnerluslepingu kehtima hakkamise, muutmise, täitmise ja lõpetamise kohta, vältides tõlgendamisriske ning kindlustades, et kõik lepinguosalistes mõistavad partnerluslepinguga võetavaid kohustusi ja õigusi ühte moodi. Peatükk koosneb 12 artiklist (artiklid 30.1-30.12).

Artikkel 30.1 sätestab, et partnerlusleping jõustub ELi ja Mercosuri vahel selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kuupäevale, mil lepinguosalisel on teineteisele kirjalikult teatanud vajalike sisemenetluste lõpetamisest (nt ratifitseerimine, heakskiitnud). Vastav teade saadetakse EL Nõukogu peasekretärile ja Paraguay Vabariigi valitsusele kui lepingu hoiulevõtjatele.

Artikkel 30.2 näeb ette, et partnerluslepingu või selle osade ajutine kohaldamine on võimalik enne täielikku jõustumist, kui lepinguosalisel on lõpetanud vastavad sisemenetlused ja oma nõusoleku kinnitanud. Ajutise rakendamise ajal võivad ühisnõukogu ja muud asutused täita oma ülesandeid, kuid nende otsused kehtivad vaid ajutiselt osalevate lepinguosaliste vahel. Samuti on võimalik ajutiselt rakendada partnerluslepingu muudatusi, mis jäävad kehtima ka pärast lõplikku jõustumist.

Artikkel 30.3 selgitab, et kõik viited seadustele, määrustele, muudele lepingutele ja protokollidele hõlmavad ka nende muudatusi ja järeldokumente, kui pole sätestatud teisiti. Rahvusvaheliste lepingute muudatused ja nendele järgnevat lepinguid loetakse samuti osaks, kui nad jõustuvad iga lepinguosalise suhtes. Kui muudatused tekitavad küsimusi partnerluslepingu rakendamisel, võivad lepinguosalisel konsulteerida ja vajadusel partnerluslepingut ühisnõukogus muuta.

Artikkel 30.4 nõuab, et lepinguosalisel peavad rakendama kõik vajalikud meetmed partnerluslepingu üld- ja erikohustuste täitmiseks ning järgima rahvusvahelist õigust. Oluliste partnerluslepingu osade (nt inimõigused, demokraatia, õigusriik) raskel rikkumisel on õigus rakendada asjakohaseid meetmeid, sh ajutine või täielik peatamine, mis on proportsionaalne ja minimaalne. Enne meetmete võtmist eelistatakse alati konsultatsioone ja koostööd.

Artikkel 30.5 sätestab, et partnerluslepingut saab muuta kirjaliku kokkuleppe alusel pärast sisenõuete ja sisemenetluste täitmist. III osa lisasid ja muid osi võib muuta ka ühisnõukogu või ühiskomitee otsusega.

Artikkel 30.6 nõuab, et EL teavitab Mercosuri igast kolmanda riigi ühinemistaotlusest ning arvestab Mercosuri muresid läbirääkimiste ajal. Ühiskomitee hindab uue liikme ühinemise mõju ja vajadusel kohandatakse partnerluslepingut ühisnõukogu otsusega. Partnerlusleping laieneb automaatselt uuele ELi liikmesriigile alates ühinemiskuupäevast.

Artikkel 30.7 nõuab, et Mercosur teavitab ELi kolmanda riigi ühinemistaotlusest ning arvestab ELi muresid. Uue liikme ühinemine toimub ühinemisprotokollil alusel. Vajadusel toimub partnerluslepingu muutmine vastavalt kokkulepitud ühinemistingimustele. Läbirääkimiste ajal toetab Mercosur uue riigi delegatsiooni; ühiskomitee võib soovitada kohandusi.

Artikkel 30.8 selgitab, et kõik partnerluslepingu lisad, liited ja protokollid on partnerluslepingu lahutamatu osa ja kehtivad automaatselt koos põhitekstiga.

Artikkel 30.9 selgitab, et partnerlusleping ei anna isikutele rohkem õigusi või kohustusi kui rahvusvahelise õiguse alusel. Partnerluslepingule ei saa otseselt riigisisises kohtus tugineda, välja arvatud juhul, kui riigisisised õigusnormid lubavad.

Artikkel 30.10 sätestab, et partnerlusleping on sõlmitud tähtajatult.

Artikkel 30.11 sätestab, et kui EL või Mercosur soovib partnerluslepingu lõpetada, tuleb teise lepinguosalisele esitada kirjalik teade. Partnerlusleping lõppeb üheksa kuu möödumisel teate esitamisest.

Artikkel 30.12 sätestab, et partnerlusleping on koostatud kõigis ELi (sh eesti keeles) ja Mercosuri ametlikes keeltes ning kõik tekstid on võrdselt autentset ja siduvad.

Partnerluslepingule on lisatud ka koostööprotokoll, mis koosneb 3 artiklist.

Artikkel 1 selgitab, et koostööprotokoll tugineb partnerluslepingule, mille eesmärk on edendada vabakaubanduspiirkonda, suurendada jõukust ja vähendada ebavõrdsust. Lepinguosalised rõhutavad koostööpartnerluse tähtsust, mis põhineb usaldusel, ühistel väärtustel ja huvidel. Erilist tähelepanu pööratakse haavatavatele rühmadele, nagu VKEd, naised, põlisrahvad ja väikemaaomanikud, et aidata neil kohaneda uue majandus- ja kaubanduskeskkonnaga. Koostöö võib hõlmata kõiki või üksikuid Mercosuri riike ning kasutada ELi investeerimisstrateegiaid, nagu „Global Gateway“.

Artikkel 2 sätestab, et ELi rahaline toetus võib tulla toetuste, laenude, tagatiste ja tehnilise koostöö vormis ning seda saab kombineerida Mercosuri riikide ja rahvusvaheliste finantsasutuste vahenditega. EL plaanib luua spetsiaalse Mercosuri programmi, et koordineerida koostööd ja suunata abi tõhusalt. Toetus võib hõlmata ka liikmesriikide panust ning uusi rahastamisvahendeid, mis ei ole muude programmide kaudu kättesaadavad.

Artiklis 3 nähakse ette, et koostöö rakendamist juhib rahvusvahelise koostöö ja arengu allkomitee, mis määrab prioriteedid, jälgib rahastust ja annab soovitusi ühiskomiteele. Ühe aasta jooksul pärast partnerluslepingu jõustumist alustatakse konkreetsete koostööprojektide arutelu ja heakskiitmise menetluse kokkuleppimist.

Kooskõlas PS §-ga 123 on hinnatud sõlmitava partnerluslepingu vastavust PS-le ning on leitud, et partnerlusleping on kooskõlas PS-ga.**4. Eelnõu terminoloogia**

Seaduse ega partnerluslepingu eelnõus ei kasutata kehtivates õigusaktides varem kasutatamata termineid. Partnerlusepingu eelnõu on tõlkinud ja keeleliselt toimetanud nõukogu sekretariaat.

5. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Euroopa Komisjoni õiguseksperdid kinnitavad, et partnerluslepingu eelnõu vastab ELi õigusele.

Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi *ELTL*) artikli 216 kohaselt võib EL sõlmida rahvusvahelisi lepinguid, mis reguleerivad ELi pädevuses olevaid küsimusi. Partnerlusleping hõlmab valdkondi, mis kuuluvad transpordi (*ELTL* artikli 91 lõige 1 ja artikli 100 lõige 2), ühise kaubanduspoliitika (*ELTL* artikli 207 lõike 4 esimene lõik), arengukoostöö (*ELTL* artikli 209 lõige 2) ning kolmandate riikidega tehtava majandus-, finants- ja tehnilise koostöö (*ELTL* artikkel 212) kohaldamisalasse. *ELTL* artikli 218 lõike 5 kohaselt võtab nõukogu vastu otsuse, millega antakse luba lepingule alla kirjutada ja vajaduse korral seda enne jõustumist ajutiselt kohaldada. *ELTL* artikli 218 lõike 6 kohaselt võtab nõukogu vastu otsuse lepingu sõlmimise kohta. Seega on EL partnerluslepingu menetlemisel tegutsenud oma pädevuse piirides.

Kuna partnerlusleping reguleerib muuhulgas EL ja liikmesriikide jagatud pädevuses olevaid valdkondi, siis peavad partnerluslepingule siiski alla kirjutama nii EL kui ka kõik ELi liikmesriigid.

Euroopa Parlament otsustas 21. jaanuaril 2026. a küsida Euroopa Kohtult arvamust partnerluslepingu õiguspärasuse kohta. Eeltoodu ei ole aga takistuseks sellele, et liikmesriigid saaksid partnerluslepingule alla kirjutada. Kuna liikmesriigid andsid nõukogu poolt vastu võetud otsusega 9. jaanuaril 2026. a komisjonile volituse jagatud pädevuses olevale partnerluslepingule alla kirjutada, siis peavad kõik liikmesriigid heas usus ka ise sellele alla kirjutama.

6. Eelnõu mõjud

6.1. Sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju

Partnerluslepingul on Eestile nii kvantitatiivselt ja kvalitatiivselt selgelt positiivne mõju¹⁷: eksport toetab Eestis 169 000 ehk iga 6. töökohta. Tööstustoodete tollide oluline langetamine tagab ettevõtetele nende toodete konkurentsivõime kasvu ning seega odavama turulepääsu. See toetab nii ekspordikasvu kui ka uute töökohtade loomist.

6.2. Mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele

Partnerluslepingul on otsene positiivne mõju Eesti välissuhetele ning kaudne mõju riigi julgeolekule, kuna see aitab otseselt kaasa Eesti kahepoolsete suhete tugevdamisele Mercosuri liikmetega, tõstes meie nähtavust ja kuvandit kui samameelsest koostööpartnerist. Kõige relevantsem/aktuaalsem on Eesti laiem positiivne kuvand just Brasiilia kui Lõuna-Ameerika suurima riigi suunal, tulenevalt Vabariigi Valitsuse 27. novembri 2025. a otsusest taasavada 2026. a Brasiilias Eesti saatkond.

ELi kui globaalse partneri kasvavat rolli silmas pidades on partnerluslepingul otsene positiivne mõju EL-i ja liikmesriikide positsiooni tugevdamisele ja suhete tihendamisele. Ka siin on eriti oluliseks partneriks regiooni suurvõim Brasiilia, kes on partnerluslepingu sidunud kõikide muude kahepoolsete projektidega, millega edasiliikumist nad ei pea võimalikuks enne partnerluslepingu jõustumist.

Geopoliitilisi arenguid silmas pidades on ELi suhete tihendamine eriti oluline piirkonnas, kus Hiina mõju on viimasel kahel aastakümnel kiiresti kasvanud ja mille USA on oma 04. detsember 2025. a avaldatud rahvuslikus julgeolekustrateegias seadnud prioriteetregiooniks.

Partnerluslepingul on oluline roll ELi majandusjulgeoleku tugevdamisel¹⁸, mis on kaudselt seotud julgeoleku tugevdamise üldise eesmärgiga. Partnerlusleping aitab tugevdada EL konkurentsivõimet, mitmekesistades ja kindlustades tarneahelaid. Partnerlusleping loob aluse stabiilsematele ja läbipaistvamatele tarneahelatele, vähendades Eesti ja ELi ettevõtete sõltuvust geopoliitiliselt ebastabiilsete piirkondade, nagu Venemaa ja Hiina, kriitilistest toorainetest. Mercosuri riigid on olulised toorainete, sealhulgas kriitiliste maavarade ja energiaallikate tarnijad. Need toorained on hädavajalikud ELi rohepöörde, digitaalse ülemineku ning teiste strateegiliste sektorite – nagu

¹⁷ Hinnang tugineb Euroopa Komisjoni Eesti puudutavale faktilisele, kättesaadav https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/mercosur/eu-mercosur-agreement/factsheet-eu-mercosur-partnership-agreement-estonia_en

¹⁸ Hinnang tugineb Euroopa Komisjoni faktilisele, mis on leitav: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_24_6270.

taastuenergia, aku- ja pooljuhttehnoloogia, elektrisõidukid ja kõrgtehnoloogiline tootmine – toimimiseks. Partnerlusleping loob uue majandusliku ja tehnoloogilise koostööraamistiku, mille kaudu saavad ELi ettevõtted parema ligipääsu toorainetele ja nende töötlemise väärtusahelatele. Brasiilia puhul on EL-le olulised eelkõige boksiit ja alumiinium (u 10,4% maailma tutvustatud kogumahust), mida kasutatakse laialdaselt ehituses, transpordis ja pakenditööstuses. Samuti on Brasiilia üks maailma juhtivaid loodusliku grafiidi (7,5% maailma kogumahust) tootjaid, mis on vajalik akude, elektrisõidukite ja terasetootmise jaoks. Brasiilia on ka maailma suurim niobiumi (88,8% maailma kogumahust) tootja – metall, mida kasutatakse ülitugevates terastes, lennunduses ja kõrgtemperatuuri sulamites. Argentiina omakorda kuulub liitiumi kaevandamise esirinda; liitium on hädavajalik akude tootmises ja energiasalvestussüsteemides.

6.3. Mõju majandusele

Partnerlusleping loob maailma suurima vabakaubanduspiirkonna enam kui 720 miljoni elanikuga turul, pakkudes EL ettevõtjatele esimese turuletulija eelise ning soodustades nii tööstus- kui põllumajandustoodete ekspordi kasvu, tariifide järkjärgulist kadumist ja seadusliku raamistiku paranemist turulepääsuks piirkonnas, kus varem esines kõrgeid tollimakse ning muid kaubandustõkkeid. Partnerlusleping tugevdab ELi positsiooni ülemaailmses konkurentsisis, mitmekesistab tarneahelaid, tihendab poliitilisi ning majanduslikke sidemeid Mercosuri riikidega ning integreerib ambitsioonikad kliima-, keskkonna- ja sotsiaalstandardid tulevastesse lepingutesse.

Partnerlusleping aitab kaasa tollitariifide ja muude kaubandustõkete vähendamisele, muutes kriitiliste toormete impordi odavamaks ja prognoositavamaks. Ühelt poolt annab partnerlusleping ettevõtetele õiguskindluse ja soodustab pikaajalisi investeringuid kaevanduse, rafineerimise ja ringmajanduse valdkonnas. Teisest küljest luuakse aga ka strateegilise vastastikusel kasul ja kõrgetel keskkonna-, sotsiaalsetel ja valitsemisstandarditel põhinev koostöö, mille eesmärk on tagada, et toormete kaevandamine, töötlemine ja transport toimuksid kestlikult, kohalikke kogukondi ja looduskeskkonda austades. Nii toetab EL oma siseturul nõudlust puhta tehnoloogia järele, kuid samal ajal edendab vastutustundlikku ja läbipaistvat ressurside kasutust ka partnerpiirkondades. Partnerlusleping näeb ette, et 91% ELi eksporditollidest kaotatakse, mis võimaldab ettevõtjatel säästa üle 4 miljardi euro aastas. Oluliselt langevad tollid sellistel tööstuskaupadel nagu autod (35% → 0%), autoosad (14–18% → 0%), masinad (14–20% → 0%), kemikaalid (kuni 18% → 0%), rõivad, ravimid ja elektroonika. Võrdselt avaneb ELi turg Mercosuri toodetele, kaotades imporditollid 92% kaupadele – see muudab väärtusahelad efektiivsemaks ja avab muuhulgas Eesti ettevõtetele soodsa juurdepääsu kiiresti arenevale piirkonnale.

Näiteks 2024. a aastal ulatus Eesti ja Mercosuri vaheline kaupade kaubandus ca 100 miljoni euroni. Lõviosa Eesti kogu ekspordist (ca 73 miljonit eurot) moodustasid masinad ja elektriseadmed (12 miljonit eurot), mineraaltooted (6 miljonit eurot) ja optilised, meditsiinilised, kirurgilised, mõõte- ja fotograafiaseadmed (1,6 miljonit eurot). Nende kaubagruppide aktuaalsed tollimaksumäärad ulatuvad 14-20%-ni. Partnerluslepingu jõustumisel enamik neist kaob täielikult kohe, vaid masinate ja elektriseadmete puhul toimub tollimaksude kaotamine järk-järgult.

2023. a ulatus ELi ja Mercosuri teenuskaubandus 41,5 miljardi euroni. Partnerluslepinguga kaotatakse mitmed kvantitatiivsed piirangud ja teenusepakkujad saavad turule siseneda võrdsetel alustel

kohalikega, sageli ilma kohaliku esindust asutamata. Tasandub tee piiriülesele liikumisele valdkondades nagu finants, transport, telekommunikatsioon, e-kaubandus ning IT ja digiteenused, mis on Eesti jaoks olulised. Eesti ettevõtjatele avanevad uued digikanalid ja rahvusvahelise konkurentsivõime võimalused, eriti 5G ja platvormiteenuste osas.

Partnerlusleping kaotab järk-järgult kõrged tollid paljudele toiduainetele ja jookidele (nt vein 27%, šokolaad 20%, piimatooted 28%), kuid tundlikke sektoreid näiteks veiseliha, suhkur, linnuliha – kaitsevad rangelt piiritletud tariifikvoodid. Kõik tooted peavad vastama ELi toiduohutuse ja loomaring taimetervise nõuetele; partnerluslepingu raames toimub tõhus koostöö ja kiirem riskiteabe vahetus. Seega ei seata ELi tarbijakaitse rangeid standardeid mitte mingil viisil ohtu.

ELi ettevõtjatel avanevad esmakordselt võimaluse osaleda Mercosuri riikide riigihankemenetlustes, sh keskvalitsuse ja piirkondlikel tasanditel. Kuna Mercosur pole WTO riigihanklepingu liige, tähistab see olulist turuliberaliseerimist, mis võimaldab Eesti ja teiste ELi riikide ettevõtetel konkureerida Mercosuri riikide avalike investeeringute projektides.

Partnerlusleping parandab tööstuse varustuskindlust ning majanduse vastupidavust rahvusvahelistele kriisidele. Partnerluslepingus on ka on eraldi peatükk VKE-dele, millega lihtsustatakse ligipääsu turule ja vähendatakse bürokraatiat, mille eesmärk on võimaldada neil saada täit kasu partnerluslepingu pakutavatest võimalustest. Partnerlusleping muudab Mercosuri riikide teenusteturu järgmistes sektorites veelgi avatumaks: finantsteenused; posti- ja kulleriteenused; telekommunikatsioon; transport; digikaubandus; keskkond. Avatud majandusega riigina võib Eesti IT- ja tehnoloogiasektor Mercosuri riikides uusi võimalusi leida nii kaupade kui teenuste ekspordiks. Lisaks võib tõusta nõudlus Eesti masinate, elektroonika ja kõrgtehnoloogiliste toodete järele. Seega suurendab partnerlusleping Eesti ettevõtete konkurentsivõimet, pakkudes neile olulistest sektorites uusi ekspordivõimalusi.

Partnerlusleping tagab intellektuaalomandiõiguste kõrgetasemelise kaitse ja jõustamise, sisaldades üksikasjalikke sätteid autoriõiguse ja ärisaladuste õiguskaitse kohta, millega tagatakse parem kaitse. Näiteks tagab partnerlusleping 344 ELi kvaliteetse toidukauba, veini ja kange alkohoolse joogi nimetuse puhul ELi geograafiliste tähiste kõrgetasemelise kaitse ja jõustamise Mercosuri riikides.

Partnerlusleping on seega Eesti vaatest strateegiline samm, mis toetab ekspordi, tööhõivet, innovatsiooni, kestlikku arengut ja turvalist majanduskeskkonda globaalses konkurentsivõitluses.

6.4. Mõju elu- ja looduskeskkonnale

Partnerluslepingul on oluline roll keskkonnahoidlikkuse edendamisel. See sisaldab Pariisi kliimalepet toetavaid sätteid, mis kohustavad Mercosuri riike edendama kestlikku arengut. Samuti seob partnerlusleping ELi turulepääsu selgelt sotsiaalsete ja keskkonnaeesmärkidega: keelatud on rahvusvaheliste standardite langetamine ekspordiedu nimel, seatakse ranged tarneahela läbipaistvuse ja metsakaitse kriteeriumid, mis kaitsevad nii loodusvarasid kui põlisrahvaste õigusi. Põhjaliku kaubanduse ja kestlikkuse peatüki kaudu asub Pariisi kliimakokkuleppe täitmine siduvaks – rikkumise korral võivad ELi soodustused peatuda. Kodanikuühiskonnal on võimalus partnerluslepingu rakendamise üle teostada järelevalvet, vaidluste korral on võimalik kaasata sõltumatud eksperdid ja mehhanismid.

6.5. Mõju regionaalarengule

Partnerlusleping aitab kaasa töökohtade loomisele ja ettevõtluse elavdamisele: Eesti eksportijatele tekivad sellega lisavõimalused uutele turgudele sisenemiseks, suurendades tootmistahte ja töökohtade arvu.

6.6. Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse tööle

Partnerlusepingul ei ole otsest või üheselt mõõdetavat mõju riigiasutuste ja kohalike omavalitsuste tööle.

6.7 Muu otsene või kaudne mõju

Arvestades, et partnerlusleping aitab tõsta otseselt tõsta ELi nähtavust ja positiivset kuvandit regioonis ning viidates Vabariigi Valitsus otsusele taasavada 2026. a Brasiilias suursaatkonna, annab partnerlusleping Eestile täiendava võimaluse laiendada lisaks Brasiiliale ja teistele Mercosuri liikmetele kahepoolseid suhteid (lisaks majandussektoritele ka nt kultuuri-, teadus-, haridus- jms koostööd) ka teiste selle kasvava tähtsusega piirkonna riikidega.

7. Seaduse rakendamisega seotud riigi ja kohaliku omavalitsuse tegevused, eeldatavad kulud ning tulud

Partnerluslepingu jõustumisel on ELi eelarvele kahetine mõju. Otsene eelarvemõju tuleneb ELi tollitulude vähenemisest, kuna partnerluslepinguga kaotatakse järk-järgult kuni 91% tollimaksudest ELi eksportijatele ja alandatakse ka Mercosuri kaupade imporditollimakse ELi turule. Komisjoni hinnangul tähendab tollimaksude kaotamine ELi ettevõtjate jaoks 4 miljardi euro võrra väiksemaid tollimaksusid aastas, mis moodustab väikese, kuid tunnetatava osa ELi omavahendite kogumahust. Samal ajal võimaldab partnerlusleping kasvu investeringutes, töökohtades ja ekspordikäibes, mis pikema perspektiiviga tasakaalustab eelarvesse laekuvate tollitulude vähenemise. Partnerluslepingu kumulatiivne mõju ELi SKP-le on oodatavalt positiivne: vastavalt ambitsioonika arengustsenaariumi mudeldusele (komisjoni analüüs) võib ELi SKP suurenda 15 miljardi euro võrra ning konservatiivse stsenaariumi korral 10,9 miljardi euro võrra 2032. aastaks – see kasv kaudsete maksutulude kaudu toetab stabiilsemat ELi eelarvet.¹⁹

Eestile tähendab see, et kuigi ühisesse ELi eelarvesse laekuvad tollitulud võivad väheneda, kompenseerib seda suurenemine SKPs, uute töökohtade loomine ja ettevõtluse kõrgemad maksulaekumised. Komisjoni statistika kohaselt ekspordib Mercosuri riikidesse 61 Eesti ettevõtet ning Eesti eksport Mercosuri toetab juba praegu vähemalt 1500 töökohta, seega võib ekspordikäibe prognoositav kasv 7–10% pikemas vaates tuua riigieelarvesse lisatulusid nii sotsiaal-, tulu- kui ka ettevõtlus- ja käibemaksudena²⁰.

¹⁹ Vt EL-Mercosuri partnerluslepingu seletuskirja punkt „Mõjuhinnang“, kättesaadav [EUR-Lex - 52025PC0357 - ET - EUR-Lex](#)

²⁰ Hinnang tugineb Euroopa Komisjoni Eesti puudutavale faktilhelele, kättesaadav https://policy.trade.ec.europa.eu/eu-trade-relationships-country-and-region/countries-and-regions/mercotur/eu-mercotur-trade-your-town/estonia-mercotur-trade-your-town_en.

8. Rakendusaktid

Partnerluslepingu rakendamiseks ei ole vaja välja töötada rakendusakte.

9. Jõustumine

Seaduse vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu poolthääle enamus ja see jõustub Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval.

Välislepingut käsitleva seaduse jõustumine Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval on põhjendatud arvestades rahvusvaheliste protsesside sageli ajaliselt ettearvamatuid tähtaegu ning kiirete riigisiseste sammude võtmise vajadust, et rahvusvaheliste protsessidega Eesti huvides ajaliselt kaasas käia. Rahvusvaheliste õigusinstrumentide sõlmimise ja jõustamise protsessid võivad hõlmata erakorralisi või kiiresti muutuvaid asjaolusid ning seaduse üldkorras jõustumine võib kaasa tuua Eesti õigusliku positsiooni nõrgenemise. Seetõttu on oluline vältida olukorda, kus seaduse korraline jõustumistähtaeg võib takistada riigi rahvusvahelis-õiguslike või välispoliitiliste huvide õigeaegset järgimist või rahvusvahelisel tasandil vajalike toimingute tegemist.

Lühem *vacatio legis* ei kahjusta ka õiguskindluse põhimõtet, kuna rahvusvahelisi õigusinstrumente ratifitseerivad seadused ei reguleeri üldjuhul vahetult isikute igapäevast käitumist ega eelda normiadressaatidelt viivitamatut tegevuse ümberkorraldamist. Isegi kui üksikud konventsioonid on otsekohalduvad, siis nende rahvusvaheline jõustumine võtab aega miinimum 30 päeva, kuid tavapäraselt veelgi kauem. Seaduse sätted on oma laadilt ettenähtavad ning puudutavad eeskätt riigi rahvusvahelisi kohustusi.

Arvestades reguleeritavate õigussuhete iseloomu, võimalike muudatuste ulatust ja nende ettenähtavust, on seaduse jõustumine Riigi Teatajas avaldamisele järgneval päeval kooskõlas õiguskindluse põhimõttega.

Partnerlusleping jõustub ELi ja Mercosuri vahel vastavalt artiklile 30.1 selle kuu esimesel päeval, mis järgneb kuupäevale, mil kõik lepinguosalisel on teineteisele kirjalikult teatanud vajalike sisemenetluste lõpetamisest (nt ratifitseerimine, heakskiidud). Vastav teade saadetakse nõukogu peasekretärile ja Paraguay Vabariigi valitsusele kui partnerluslepingu hoiulevõtjatele.

10. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks eelnõude infosüsteemi (EIS) kaudu [26-0682](#). Märkusi ega ettepanekuid ei esitatud.

Algatab Vabariigi Valitsus 14. septembril 2026. a

Vabariigi Valitsuse nimel

(allkirjastatud digitaalselt)

Kaire Karp

Büroo- ja dokumendihalduse juht